

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Vertaisryhmän ohjaajat Helsingin perhevalmennustoiminnassa

Hämäläinen, Tytti

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Vertaisryhmän ohjaajat Helsingin perhevalmennustoi- minnassa

Tytti Hämäläinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2011

Tytti Hämäläinen

Vertaisryhmän ohjaajat Helsingin perhevalmennustoiminnassa

Vuosi 2011 Sivumäärä 54

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, millaisia kokemuksia vertaisryhmän ohjaajat olivat saaneet perhevalmennusryhmissä toimiessaan sekä miten perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutusta ja vertaisryhmän ohjaajana toimimista tulisi kehittää. Taustalla oli ensimmäistä kertaa järjestetty Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutus. Koulutetut vertaisryhmän ohjaajat toimivat Helsingissä synnytyksen jälkeisillä perhevalmennuskerroilla ammattilaisen työparina. Koulutuksen järjestäjät halusivat tutkimuksen avulla saada tietoon sa vertaisryhmän ohjaajien kokemuksia. Tulosten avulla heidän on helpompi kehittää koulutusta ja toimintaa edelleen.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, johon osallistui yhdeksän koulutuksen käynnystä henkilöä. Tutkimuksessa käytettiin aineistonhankintamenetelmänä sekä kyselylomaketta että ryhmähaastatteluna toteutettua teemahaastattelua. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla, jonka pohjalta muodostui viisi teemaa: taustatiedot, koulutus, vertaisryhmän ohjaajana toimiminen, vertaistuki sekä toiminnan merkitys vertaiselle.

Tulosten perusteella saadaan kattava kuva vertaisryhmän ohjaajien kokemuksista sekä koulutuksen ja toiminnan kehittämisestä. Tulokset osoittavat, että vertaisryhmän ohjaajat ovat pääosin tyytyväisiä sekä koulutukseen että vertaisryhmän ohjaajana toimimiseen. Kehittämistarpeet koskettavat erityisesti koulutuksen sisältöä sekä vertaisryhmän ohjaajan roolin selkiyttämistä. Vertaistuki vertaisten ja perhevalmennuksessa olleiden vanhempien välillä koetaan muodostuneen kokemusten jaosta, mutta he haluavat edelleen vahvistaa perheiden tutustumista toisiinsa. Vertaisryhmän ohjaajana toimineet kokevat itsevarmuuden ja oman vanhemmuuden vahvistuneen ohjausten myötä. He ovat saaneet myös itselleen vertaistuen kokemuksen koulutuksessa ja perhevalmennusryhmissä.

Vertaisryhmän ohjaajien näkökulmasta uusien ohjaajien kouluttaminen olisi tarpeellista, jotta toimintaa voitaisiin jatkaa. Toiminta on merkinnyt heidän mielestä niin paljon, että lapsiperheiden vertaistuen mahdollistamista tulisi edelleen vahvistaa. Sekä koulutusta että toimintaa tulisi kuitenkin hieman uudistaa, jotta niistä saataisiin toimivampia.

Asiasanat: perhevalmennus, vertaistuki, vertaisryhmät, vertaisryhmän ohjaaja

Tytti Hämäläinen

Peer group instructors in Helsinki family training services

Year	2011	Pages	54
------	------	-------	----

The purpose of my thesis was to find out what type of experiences peer group instructors had had when working in family training groups and how peer group instructor training and practice of working as a peer group instructor should be developed and improved. The backdrop of the study was the peer group instructor training for family training purposes, which had been organised for the first time. Trained peer group instructors work in postnatal family training sessions alongside their professional partners. With the help of this study, training providers wanted to gather information about the peer group instructors' experiences of their work. The results will help the training providers to develop and improve the training and practice of being a peer group instructor.

This qualitative study involved nine peer group instructors who had undergone peer group instructor training. The data was collected using a questionnaire and a group interview, which was conducted as a theme-centred interview. The process of analysis proceeded from classifying the material into themes, from which five specific themes emerged: background information, training, practice of working as a peer group instructor, peer support and significance of peer group sessions for peers.

The results provide information about the peer group instructors' experiences and about the ways in which their training and practice of working can be developed and improved. The results show that peer group instructors were mostly satisfied with both the training and the practice of working as a peer group instructor. The most important areas of improvement were the contents of the instructors' training and the specification of their role as a peer group instructor. Peer support between peers and the parents present in the family training sessions was seen to have resulted from the participants sharing their experiences but the instructors wanted to further encourage the practice of families getting to know each other. Peer group instructors reported that they had gained more self-confidence in the process and felt that their own parenthood had matured as the training went on. They had also experienced themselves what getting peer support feels like when participating in their training and when working with the family training groups.

The peer group instructors feel that training new instructors is necessary if family training is to be continued. The instructors consider their work having been so significant that peer support for families with children should be made even more readily available than at present. However, both the training of instructors and the practice of giving family training should undergo minor reforms in order to be more effective.

Key words: family training, peer support, peer groups, peer group instructor

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Vertaistuki	7
3	Vertaisryhmät	8
	3.1 Vertaisryhmän ohjaus	9
	3.2 Ammatillisuus vai vertaistuki?	11
4	Perhe.....	12
5	Perhevalmennus	13
6	Helsingin perhevalmennusmallin rakentuminen	15
	6.1 Perhekeskusajattelun rakentuminen	15
	6.2 Helsingin perhevalmennusmalli.....	17
7	Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - hanke.....	18
8	Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutus	19
9	Opinnäytetyön toteuttaminen.....	20
	9.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	20
	9.2 Tutkimusmenetelmät.....	20
	9.3 Tutkimuksen toteuttaminen.....	23
	9.4 Aineiston analyysi	24
10	Tulokset	25
	10.1 Taustatiedot	25
	10.2 Vertaistuki ja vertaisryhmän ohjaaja.....	26
	10.3 Koulutus.....	27
	10.4 Vertaisryhmän ohjaajana toimiminen	29
	10.5 Vertaistuki	31
	10.6 Toiminnan merkitys vertaiselle.....	33
11	Johtopäätökset.....	34
12	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	39
13	Pohdinta.....	42
	Lähteet	47
	Liitteet.....	51
	Liite 1 Teemahaastattelurunko.....	51
	Liite 2 Kysely.....	52
	Liite 3 Kutsu.....	54

1 Johdanto

Perhevalmennuksessa yksi tärkeä osa-alue on vanhempien välille muodostuva vertaistuki, jota voidaan vahvistaa uusien keinoin. Lapsiperheiden keskinäinen vertaistuki on todettu erilaisissa tutkimuksissa ja projekteissa erittäin tärkeäksi voimavaraksi, sillä se on tuonut helpotusta arkeen ja vahvistanut vanhempien itseluottamusta oman lapsen kanssa toimimisessa. (Ks. esim. Pietilä - Hella 2010a; Tarkka 1997; Häggman - Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000.) Vuonna 2010 käynnistettiin pilottikokeiluna Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutus, johon osallistui kymmenen vapaaehtoista perhevalmennuksen käyneitä vanhempaa. Koulutuksen jälkeen keväällä 2011 he toimivat eri puolilla Helsinkiä ammattilaisten työparina. Vertaisryhmän ohjaajien toiminta perhevalmennustoiminnassa oli ainutlaatuista, sillä kyseinen koulutus ja toimintamalli toteutettiin Helsingissä ensimmäistä kertaa Suomessa. Olin itse yksi koulutetuista, mutta rajasin itseni pois tutkimuksesta, joten tutkimukseeni osallistuivat yhdeksän vertaisryhmän ohjaajaa. Kohdistan tutkimukseni heihin, sillä perhevalmennuksessa olleiden perheiden mielipidettä mitattiin elektronisilla kyselylomakkeilla. Näin ollen tutkimukseni avulla on mahdollista selvittää vertaisryhmän ohjaajien kokemukset toiminnasta ja kehittämistarpeista.

Työssäni minulla on kaksi tutkimuskysymystä. Millaisia kokemuksia vertaisohjaajilla on perhevalmennusryhmissä toimimisesta? Miten Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutusta sekä vertaisryhmän ohjaajan ohjaustoimintaa tulisi kehittää? Opinnäytetyöni olen toteuttanut laadullisena tutkimuksena, jossa olen käyttänyt kahta tutkimusmenetelmää: kyselylomaketta ja ryhmähaastattelua teemahaastattelun keinoin. Opinnäytetyöni viitekehyksen keskeiset käsitteet ovat vertaistuki ja vertaisryhmät sekä perhevalmennus. Jotta vertaisryhmän ohjaajuuden sekä perhevalmennuksen sisällön ja merkityksen ymmärtää, nämä käsitteet ovat oleellisia. Näitä teemoja käsitellessä olen keskittynyt erityisesti lapsiperheiden näkökulmaan. Lisäksi perhevalmennuksen sisällössä perehdytään Helsingin perhevalmennusmalliin, sillä tutkittavat ovat olleet osallisena siinä.

Työn aiheen valintaan on vaikuttanut se, että vertaisryhmän ohjaajien hyödyntäminen on uudenlainen tapa toteuttaa perhevalmennusta. Minua kiinnostaa perheiden hyvinvointi erityisesti ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Kyseistä näkemystä arvostetaan yhä enemmän ja siihen pyritään varaamaan resursseja. Vertaistuen hyödyntäminen on mielenkiintoista ennaltaehkäisevänä, eikä siis ongelman ratkaisuun keskittyvänä, toimintamuotona. Usein vertaistukeen ja vertaisryhmiin perehtyessä löytää vain ongelmien ratkaisemiseen keskittyvää tietoa. Vertaisryhmän ohjaajat vahvistavat myös monitoimijaisuutta, jota on viime vuosina pyritty lisäämään esimerkiksi perhekeskusajattelulla. Täysin ei voida sivuuttaa sitä, että vertaisryhmän ohjaajana toimiminen on yksi vapaaehtoistoiminnan muoto, vaikka vapaaehtoisuus itsessään ei kuulu tutkielmani viitekehykseen. Kuluva vuosi, vuosi 2011, on asetettu Euroopan vapaaeh-

toistoiminnan teemavuodeksi. Sen tarkoitus on vahvistaa vapaaehtoistyön yhteiskunnallista merkitystä ja samalla halutaan kannustaa ihmisiä osallistumaan vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoistyöstä hyötyvät kaikki, sillä se lujittaa yhteiskuntaa ja vapaaehtoistyöntekijät voivat oppia uusia taitoja. (Euroopan komissio 2011.) Työni tulokset antavat myös vastauksen siihen, voiko vapaaehtoistyön kautta oppia uutta ja mitä se merkitsee vertaisryhmän ohjaajille. Esitän myös huomioita siitä, miten koulutusta ja toimintaa voisi tulevaisuudessa kehittää.

2 Vertaistuki

Vertaistueksi kutsutaan tukea, joka muodostuu vertaisten välille. Sille on ominaista vertaisten välille syntyvä toiminta, joka vahvistaa osapuolten kykyä toimia. (Pietilä- Hella 2010a:63.) Vertaistukea voi saada ja antaa monin eri tavoin. Sitä voi olla kahden henkilön välillä, ryhmässä tai verkostoissa. Samassa elämäntilanteessa olevien henkilöiden välinen vertaistuki voi myös syntyä spontaanisti esimerkiksi työkavereiden tai naapureiden kesken. (Nylund 2005: 203.) Vertaistuessa mahdollistuu ihmisten välinen arkinen kohtaaminen ilman asiakasroolia, titteliä tai muita valmiita identiteettimäärytyksiä (Hyväri 2005: 214).

Sosiaali- ja terveysministeriö (2004:113) määrittelee, että vertaistuki on toisen samanlaisessa elämäntilanteessa olevan antamaa sosiaalista tukea. Vertaistoimintaa koskevat tutkimukset ovat usein rinnastaneet vertaistuen käsitteen sosiaalisen tuen käsitteeseen (Pietilä - Hella 2010: 63). Sosiaalinen tuki on ihmissuhdeprosessi, jossa on vastavuoroista tietojen vaihtoa (Finfeld - Connett 2005:5). Sosiaalinen tuki voidaan jakaa erilaisiin tuen muotoihin. Deborah Finfeld - Connett (2005:5) erottaa sosiaalisen tuen emotionaalisen tuen ja välineellisen tuen muotoihin. Emotionaalinen tuki koostuu lohduttavista eleistä, joiden tarkoitus on lievittää epävarmuutta, ahdistusta ja stressiä. Se tarjoaa rohkaisua. Emotionaalinen tuki sisältää myös muun muassa ideoiden ja kokemusten jakoa. Välineellinen tuki sen sijaan sisältää erilaisten aineellisten hyödykkeiden tarjoamista, esimerkiksi lastenhoitoon liittyvien tarvikkeiden. (Finfeld - Connett 2005: 5.) Yksi tapa saada sosiaalista tukea on vertaileva tuki. Tuki on tehokkainta, kun tuettavan ja tukijan elämäntilanteet ovat samanlaiset ja he ymmärtävät toisiaan tunnetasolla. Sosiaalisen tuen lähteitä on kolme. Ensinnäkin sosiaalisen tuen tarjoajia ovat perhe ja ystävät. Lisäksi tukea tarjoavat ne ihmiset, joiden kanssa ollaan vähemmän tekemisissä kuin perheen ja ystävien kanssa. Kolmantena ovat vertaiset ja vertaisryhmien jäsenet, jotka ovat yksilön itsensä valitsemaa ja muodostamaa sosiaalista verkostoa. Ne eivät kuulu luonnostaan sosiaalisen tuen verkostoon. Sosiaalisen tuen on todettu vaikuttavan vanhemmuuden laatuun sekä vanhempain jaksamiseen. (Viljamaa 2003: 25; Jantunen 2010:87.) Marja- Terttu Tarkka selvitti väitöskirjassaan pitkittäistutkimuksella tekijöitä, jotka ovat yhteydessä ensisynnyttäjän selviytymiseen äitiyden varhaisvaiheessa. Tutkimustulosten mukaan äidin selviytymiseen vaikuttivat äidin sisäiset resurssit sekä sosiaalinen tuki. (Tarkka 1996: 30-31, 120.)

Jotta vertaistuen muotoja voi ymmärtää, on tärkeää käsitellä myös vertaisuuden käsite. Riitta Pietilä- Hella määrittelee väitöskirjassaan Tuntemattomista vertaistuttaviksi vertaisuuden käsitettä eri näkökulmien kautta. Hänen mukaan vertaisuus kuvaa samanarvoisuutta kahden tai useamman henkilön välillä. Pietilä- Hella nostaa esille kokemuksellisen vertaisuuden, jonka keskeiset piirteet ovat henkilö- ja kulttuurihistoria, hiljainen tieto, toimintakeskeisyys, aistinvaraisuus, paikallisuus ja kokemusläheisyys. Paikallisuus -termi tarkoittaa samaan aikaan vuorovaikutuksessa olevien vertaisten kokemuksia, jotka ovat jaettavissa henkilöiden kesken. Lisäksi paikallisuudella voidaan korostaa henkilöiden omia, tiettyyn toimintaan perustuvia kokemuksia, jotka jokaisella vertaisella ovat omanlaisensa. Kokemuksellisessa vertaisuudessa oman kokemuksen lisäksi voi kokea toisen henkilön, eli vertaisen, kokemuksen. (Pietilä- Hella 2010a: 60-61, 63.) Susanna Hyväri kirjoittaa eletyistä kokemuksista. Hänen mukaan vertaistukseen perustuvien suhteiden luominen on mahdollista, kun tapahtuu kokemusten jakamista ja vuorovaikutteista kohtaamista. Kokemuksen vastaanottaja eläytyy toisen läpikäymiin tilanteisiin ja tunteisiin kuin ne olisivat voineet tapahtua hänelle itselleen. (Hyväri 2005: 225.)

3 Vertaisryhmät

Vertaisryhmätoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja vastavuoroisuuteen. Vertaisryhmät voivat poiketa toisistaan toiminnan, tavoitteiden ja keston suhteen. (Kuuskoski 2003: 31.) Ryhmä voi olla myös joko suljettu tai avoin (Vilén ym. 2008: 271). Suljettuun ryhmään ei oteta uusia jäseniä sen käynnistämisen jälkeen, kun taas avoin ryhmä sen sijaan voi ottaa uusia jäseniä vastaan (Niemistö 2007: 60). Perhevalmennusryhmät ovat osittain avoimia. Ryhmään kutsutaan tietyt vanhemmat, mutta sovittaessa ryhmään otetaan myös muita vanhempia. Lisäksi ryhmäkertoihin voi tulla mukaan myös ryhmän käynnistämisen jälkeen. Ryhmä voi voimaantuttaa ihmistä, jos se sisältää hoitavia elementtejä, kuten tiedon jakaminen, ryhmään kuumuminen, hyväksynnän kokeminen, toivon herääminen, samankaltaisuuden kokeminen ja kokemus toisen auttamisesta. (Vilén ym.2008: 271, 276-278.)

Erilaisten vertaisryhmien ja -verkostojen lukumäärä on lisääntynyt Suomessa. Tarkkoja tilastoja ryhmien lukumäärästä ei ole, mutta ilmeistä on, että ihmisillä on tarve jakaa kokemuksia ja saada tietoa samanlaisessa elämäntilanteessa olevilta. 2000- luvulla uudeksi vertaisryhmien muodoksi ovat tulleet virtuaalivertaisryhmät, joiden syntymisen tietotekniikan kehittyminen on mahdollistanut. (Nylund 2005: 195, 201.) Ihmiselle on tärkeää kuulua johonkin ryhmään, joka voi olla niin perhe, suku tai kokonainen yhteisö. Jos ihmisen luonnollinen läheis- ja ystäväverkosto ei ole riittävä, toisten samassa tilanteessa olevien tapaaminen voi tulla tärkeäksi (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008: 67.)

Vertaisryhmät on luokiteltu usein ongelmakeskeisiksi. Tämän näkökulman mukaan vertaisryhmä tarkoittaa ryhmää, jossa kaikilla osallistujilla on sama ongelma (Nylund 2005: 197 & Vilén

ym. 2008: 272). Ongelmakeskeisyyden korostamisen rinnalle on muodostunut vertaistoimintaa, jossa samassa tilanteessa oleminen ja yhteiset mielenkiinnon kohteet ovat vertaisuutta luovia tekijöitä. Vertaisryhmässä keskeistä on yhdessä viihtyminen ja kokemusten jakaminen. (Pietilä - Hella 2010: 62.) Vertaisryhmiä voi muodostua esimerkiksi samaa ammattia tai työtä harjoittavien, tietyn elämäntavan valinneiden tai lapsiperheiden keskuudessa (Hyväri 2005: 215). Yhtä tiettyä ryhmätyyppiä ei ole, vaan jokainen ryhmä on omanlaisensa. Jokaiseen ryhmään vaikuttaa aina vetäjät ja osallistujat sekä heidän välilleen syntyvä dynamiikka. (Ali-tolppa - Niitamo 2008: 22.)

Vertaisryhmien keskeiset teemat ovat olleet vuosikymmeniä vertaistuki sekä kokemusten ja tiedon jakaminen ja vaihtaminen (Nylund 2005: 198). Vertaisryhmä auttaa ihmisiä ratkaisemaan arkipäiväisiä ongelmia, joiden ratkaisuja he voivat yhdessä miettiä. Ryhmässä ihmisten toimintakyky vahvistuu ja sen avulla he voivat saavuttaa haluamansa. Vertaisryhmästä muodostuu ihmiselle yhteisö, jonka kanssa voi jakaa elämäkokemuksia. Samalla se antaa mahdollisuuden kasvuun sekä arjen kannalta merkitykselliseen oppimiseen. Kun ihmisen toimintakyky kehittyy, hän kokee voimaantumista. Parempi elämän hallinta saavutetaan keskinäisen tuen, jakamisen, tiedon hankinnan ja suhteiden kehittymisen myötä. Muutostilanteessa tuen avulla on helpompi selviytyä muutoksesta, kuten lapsen syntymästä, ja siihen liittyvästä stressistä. (Kuuskoski 2003: 31; Hanna, Edgecombe, Jackson & Newman 2002: 211.)

3.1 Vertaisryhmän ohjaus

Ryhmän ohjaajan tehtävä on auttaa ryhmää työskentelemään perustehtävänsä mukaisesti eli ryhmän ohjaaja johtaa ryhmän toimintaa. Tehtävään kuuluu myös ryhmätoiminnan suunnittelu. Hän valitsee, milloin ryhmä tapaa sekä valitsee työskentelymenetelmät ja lähestymistavat. Ohjaajan roolinimike voi olla erilainen. Hän voi olla tiiminvetäjä, kouluttaja tai ammatinimikkeensä mukaisesti psykologi tai sosiaalityöntekijä. (Niemistö 2002: 67, 69-70.) Ihmissuhderyhmässä hän voi olla esimerkiksi vertaisryhmän ohjaaja.

Vertaisryhmän ohjaaja on tavallisesti vapaaehtoinen, eli hän ei saa työstään palkkaa. Hän toimii omien kokemustensa pohjalta, eikä hänellä tarvitse olla ammatillista tietämystä käsiteltävästä teemasta. Vertaisryhmän ohjaaja on siis ryhmäläisille vertainen. Omien kokemusten lisäksi työskentelyssä painottuu aito kiinnostus ja halu olla muille hyödyksi. (Järvinen, Nordlund & Taaajamo 2006: 41-42.)

Ryhmän ohjaajuuteen kuuluu erilaisia rooleja, koska ryhmän ohjaaminen sisältää erilaisia tehtäviä. Henkilöiden yksilölliset erot ovat myös vaikuttamassa ryhmän ohjaajan toimintarooliin. Jacob Morenon rooliteorian mukaan rooli on yksilön toimintamuoto tiettyyn aikaan tiettyssä tilanteessa. Hän korostaa roolia yksilön näkökulmasta. Sen sijaan sosiaalipsykologiassa rooli

liitetään sosiaaliseen asemaan, joka määrittää henkilön yleisesti tunnistetun toiminnan. Henkilöön kohdistuu käyttäytymisodotuksia, jolloin henkilö saadaan käyttäytymään odotusten mukaisesti. Vertaisryhmä on sosiaalinen systeemi, joka muodostaa sosiaalisia rooleja. Vuorovaikutustilanteissa rooliodotukset ovat yleensä vastavuoroisia. Jokaisella roolilla on siis vastarooli. Roolissa toimiminen edellyttää, että henkilö toimii tilanteen mukaisessa vastaroolissa. (Niemistö 2002: 85-86,89,99,101; Järvinen ym. 2006: 35.)

Vaikka ryhmän ohjaamisessa käytetään erilaisia rooleja, on neljä perusroolia, joita ainakin tarvitaan. Nämä perusroolit ovat ryhmän organisaattori, ymmärtävä kuuntelija, vaikuttaja ja ryhmäproessin ylläpitäjä. Ryhmän ohjaaja huolehtii ryhmän ulkoisista toimintaehdoista. Hän huolehtii siitä, että kaikki osallistujat tulevat kuulluksi ja takaa jäsenille tasa-arvoisen vuorovaikutuksen. Ohjaaja huolehtii, että ryhmän tavoitteet toteutuvat. Hän myös ottaa vastaan ryhmäilmiöt ja pyrkii vaikuttamaan niihin tarvittaessa. Jos ohjaaja haluaa, hän voi omaksua ja kehittää mitä tahansa rooleja. Ohjaajan roolin muotoutumiseen vaikuttavat sekä hänen oma yksilöllisyytensä että tilannekohtaiset tekijät, mutta myös ryhmä. (Järvinen ym. 2006: 36-37.)

Mannerheimin lastensuojeluliitossa on laadittu vertaisryhmäohjaajalle eettiset periaatteet (Järvinen ym. 2006: 39). Tutkimukseni taustalla olevan koulutuksen yksi järjestäjä on Mannerheimin lastensuojeluliitto, joten voidaan todeta heidän eettisten periaatteiden sopivan myös tutkimukseni viitekehukseen. Eettisten periaatteiden mukaan ohjaaja käsittelee omat ongelmansa ryhmän ulkopuolella. Hän ei ryhdy asiantuntijaksi, jos hänellä ei ole siihen pätevyyttä. Jos hän epäilee jonkun tarvitsevan ammattiapua, hän ohjaa ryhmän jäsenen ammattilaisen vastaanotolle. Ohjaaja ei tee diagnooseja, anna lääkeneuvontaa, eikä analysoi ryhmän jäsenten asioita ja ongelmia. (Järvinen ym. 2006: 39.)

Ryhmän ohjaajia voi olla yksi tai useampi. Tärkeää on, että työpareista sovitaan jo suunnittelun alkuvaiheessa, jotta kaikilla ohjaajilla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun. Parityöskentelyyn voi liittyä ongelmia, koska toinen voi asettua pysyvästi aktiiviseen ja dominoivaan rooliin, jolloin toinen vetäytyy passiiviseen rooliin. Tällainen jako voi vastata ohjaajien luonteenpiirteitä, mutta se voi myös häiritä yhteistyötä. Ryhmän etu on, että ohjaajat täydentävät toisiaan ja heidän välillään on keskinäinen luottamus. (Niemistö 2002: 72.) Ohjaajien on ennen ryhmän alkamista hyvä sopia jaettavista tehtävistä, jotka liittyvät käytännön asioihin ja ryhmäkertojen sisältöihin. Roolien jaossa kannattaa huomioida ohjaajien asiantuntijuus ja kokemus. Näiden pohjalta on hyvä jakaa teeman käsittelyn vastualueet. Roolien jakoon voi vaikuttaa myös erilaiset persoonalliset valmiudet. (Alitolppa -Nitamo, Moallin & Novitsky 2008: 21.) Parityöskentelyn ja vastuun jakamisen etu on, että toinen ohjaaja voi vetää keskustelua ja toinen voi seurata ryhmäprosessia ja osallistujien reaktioita. Toinen ohjaaja voi tasapainottaa tilannetta, jos keskustelu jää paikalleen tai ohjautuu sivuun sovitusta aihepiiristä. (Alitolppa - Nitamo ym. 2008: 21.)

Ryhmän ohjaajaksi kasvetaan ja kehitytään, kun ohjaaja saa kokemusta erilaisista ryhmistä. Keskeneräisyys ja tietämättömyys ovat jopa toivottavia ominaisuuksia ohjaajalle. Ryhmän ohjaustaitojen kehittymisen mahdollistaa oman työn jatkuva arviointi, minkä avulla ohjaaja tiedostaa, mikä sopii ja ei sovi hänelle ohjaajana. Arvioinnissa voi hyödyntää päiväkirjaa, työnohjausta sekä työparin ja ryhmäläisten kanssa käytyjä palautekeskusteluja. (Järvinen ym. 2006: 39-40.)

Koska vertaisryhmä ei ole ohjaajan omien asioiden käsittelyä varten, hänellä pitää olla joku muu paikka käsitellä omia asioitaan. Ohjaaja voi purkaa omia ajatuksia esimerkiksi työnohjauksessa. Lisäksi toiset vertaisryhmän ohjaajat voivat olla merkittävä voimavara. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa työssä on riski, että toisten auttaminen pyyteettömällä mielellä voi saada ohjaajaan unohtamaan oman jaksamisensa ja rajoistaan huolehtimisen. Ryhmän ohjaajan olisi hyvä tunnistaa omien rajojensa lisäksi omat voimavaransa ja asiat, joista hän itse saa voimaa. Vertaisryhmän ohjaajan voimavarat muodostuvat henkilön omista tilannekohtaisista tekijöistä, fyysisestä ja psyykkisestä kunnosta sekä ryhmästä. (Järvinen ym. 2006: 40-41.)

3.2 Ammatillisuus vai vertaistuki?

Suomessa on korostettu pitkään ammatillista osaamista ja erikoistumista. Jokainen asiantuntija on hoitanut oman työnsä, eikä toisen työkentälle ole saanut mennä. Viime vuosina on kuitenkin alettu korostaa moniammatillista työtettä, jotta ihmisten on helpompaa lähestyä palveluita. (Kuuskoski 2003: 33-34.) Ammatilainen on oman alansa asiantuntija, joka pohjautuu sekä koulutukseen että kokemukseen (Vilén ym. 208:77). Ammatilliseen toimintaan liittyy tavoitteellisuutta. Asiakkaille laaditaan hoito-, palvelu- tai kuntoutussuunnitelmia, jotka mahdollistavat työn suunnitelmallisuuden ja arvioinnin. Asiakkaan saama tuki voi olla materiaalista, sosiaalista tai terapeutista tukea, mikä toteutuu palveluiden tai palvelutuotteiden muodossa. Ammatillaiset eivät voi olla ystäviä, eivätkä voi jakaa kokemuksiaan kuten vertaistukijat. Ammatillisuudesta ei kuitenkaan välttämättä tarvitse rajata tiukasti pois vertaisuutta, sillä monet ammatillaiset hyödyntävät työssään omaa kokemustaan. (Mönkkönen 2005: 288, 290; Kuuskoski 2003: 35.; Hyväri 2005: 219)

Ammatillaiset saattavat jopa väheksyä vertaistuen merkitystä (Kuuskoski 2003: 34). Esimerkiksi sosiaalipoliitikot kritisivat vertaisauttamista sosiaali- ja terveyspalvelujen budjetinäkökulmasta. Heidän mukaan kunnissa karsitaan ammatillisia palveluja ja taloudellisia resursseja, jos innostus vertaisauttamista kohtaan kasvaa. (Hyväri 2005: 217.) Julkiset palvelut eivät ole kuitenkaan vähentäneet vertaistuen tarvetta. Vertaisryhmät ovatkin nopeasti kehittyvä tuen muoto. (Nylund 2005: 206.)

Ammattiapua ja vertaistukea ei voi verrata toisiinsa, vaan ne tulisi nähdä toisiaan täydentävinä tuen muotoina, sillä ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointi syntyy monien erilaisten suhteiden summana. Vertaistoiminta ei korvaa asiantuntijapalveluita, mutta se tarjoaa ystäviä ja yhteisten kokemusten jakamista. Ihminen voi saada konkreettisia ratkaisuja ongelmiinsa tai ongelmia voidaan ennaltaehkäistä vertaisryhmissä. Toisten ihmisten avulla ihminen voi myös peilata omia valintojaan. Vertaisryhmä voi rohkaista hakeutumaan ammattilaisen avun luokse, kun taas ammattilaiset voivat kannustaa ihmisiä erilaisiin vertaisryhmiin. Vertaistoiminta ei pyri luokittelemaan ongelmia tai löytämään ratkaisuja, vaan jokaisella on mahdollisuus auttaa itseään ja toista ilman ammatillista osaamista. (Kuuskoski 2003: 34-35.)

Sari Vanhanen- Silvendoin on tutkinut kolmea äitiryhmää ja todennut, että äitiryhmissä kokemusten jakamisen ja asiantuntijatiedon välinen suhde koetaan eri tavoin. Jotkut äidit suhtautuvat kriittisesti esimerkiksi neuvolan henkilökuntaa kohtaan. Joidenkin äitien mielestä lastenkasvatusoppaat aliarvioivat lukijoita, joten heidän mielestä on mukavampi keskustella toisten äitien kanssa. Useat kuitenkin pitävät asiantuntijatietoa ja ryhmän tarjoamaa kokemustietoa rinnakkaisina, eikä toisiaan poissulkevinä vaihtoehtoina. Heidän mielestään kummallakin on oma tarkoituksensa. Esimerkiksi omista ajatuksista keskusteleminen neuvolassa vaikeutuu, kun työntekijä vaihtuu jatkuvasti. (Vanhanen -Silvendoin 1996: 233-234.)

4 Perhe

Perhe ei ole enää määriteltävissä joidenkin yleispätevien ja yksiselitteisten kriteerien pohjalta. Yksiselitteinen määrittely on vaikeutunut monimuotoisten perhesuhteiden vuoksi. (Jallinoja 2000: 193.) Käsitteen määrittely vaihtelee myös eri kulttuureissa ja tieteenaloilla (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007:12).

Tutkimusten mukaan lähes kaikkien suomalaisten mielestä perheeseen kuuluu vanhemmat ja lapset. Perheeseen kuuluvat myös aikuiset lapset, jotka eivät enää asu kotona. Suurimman osan mielestä myös lapseton pariskunta on perhe. Kymmenesosan mielestä yksi ihminen voi muodostaa perheen. Monet suomalaiset kokevat myös, että lemmikit kuuluvat perheeseen. Yhä useampi ajattelee, että jokainen voi määritellä perheensä itse. Jos ihmiseltä kysytään, ketä perheeseen kuuluu, niin hän ei ajattele, ketkä yleensä kuuluu perheeseen. Sen sijaan hän miettii, ketkä kaikki kuuluvat minun perheeseeni. (Faurie & Kalliomaa -Puha 2010: 28.; Jallinoja 2000: 196.)

Marjukka Litmalan mukaan perhe voi muodostua kahdesta tai useammasta yksilöstä, jotka itse määrittelevät kuuluvansa samaan perheeseen ja jotka tuntevat vastuuta ja velvollisuutta toisiaan kohtaan. Mitään tiettyjä tai yksittäisiä perheen muotoja tai rakenteita ei tämän käsityksen mukaan rajata perheen käsitteen ulkopuolelle. Perheeksi voidaan luokitella muun muassa

avo- ja avioparit ilman lapsia tai lapsineen, uusperheet, yksinhuoltajaperheet, vanhempi tai vanhemmat täysi-ikäisine lapsineen, vanhemmat ja lapset riippumatta yhdessä asumisesta sekä homoseksuaaliset pariskunnat ja sateenkaariperheet. (Litmala 2003: 120.)

Lainsäädännössä henkilökohtaiselle arvioinnille ei ole jätetty tilaa. Lainsäädäntö ei sisällä yhtä ja selkeää perheen määritelmää, mutta perhettä kuvaillaan ja rajataan useassa eri lainkohdassa. Lainsäädännössä perhettä määriteltäessä korostuu sukulaisuuden ja yhteisen talouden näkökulma. (Faurie & Kalliomaa - Puha 2010: 28.) Tilastokeskuksen määritelmän mukaan ”perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia.” Jos kotona asuu vähintään yksi alle 18 - vuotias lapsi, perhe määritellään olevan lapsiperhe. (Tilastokeskus.)

Perhevalmennuksessa perhe voi olla myös monimuotoinen. Äiti voi osallistua yksin tai yhdessä kumppaninsa kanssa. Kumppani voi olla ystävä, tyttö- tai poikaystävä, avo- tai aviopuoliso tai he voivat olla parisuhteensa rekisteröinyt pari. Kyseessä voi olla myös uusperhe, jossa toiselle esikoisen saaminen voi olla uutta ja toiselle ennestään tuttua. Myös perhevalmennuksessa joutuu miettimään perheiden moninaisuutta ja huomioimaan se tilanteen vaatimalla tavalla.

5 Perhevalmennus

Perhepolitiikan tavoite on lapsiperheiden tukeminen, jota on toteutettu erilaisten perhepalveluiden kautta. Esikoislapselle ja hänen vanhemmilleen tarjottava perhepalvelu on perhevalmennus. Perhevalmennustoiminta on kuulunut äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan vuosikymmenien ajan. (Pietilä- Hella 2010a: 55.) Se on kehittynyt vuosien saatossa vain äideille tarkoitetusta synnytysvalmennuksesta kohti sekä isät että äidit huomioivaa monitoimijaista perhevalmennusta.

2000-luvun alussa alettiin etsiä ratkaisua vanhempien ja perheiden tukemiseen. Toimintaa haluttiin kehittää, sillä oli syntynyt huoli perheistä ja vastuullisesta vanhemmuudesta. (Pietilä- Hella 2010a: 57.) Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015- kansanterveysohjelmasta suuntaa Suomen terveystaloutta pitkällä aikavälillä. Sen yksi keskeinen tavoite on lisätä lasten hyvinvointia ja terveyttä sekä vähentää turvattomuuteen liittyviä oireita ja sairauksia. Tämän tavoitteen osalta ohjelmassa korostetaan valtion, kuntien, järjestöjen ja elinkeinoelämän yhteistyötä, jotta perheitä voitaisiin tukea ja lapsiperheiden ja työelämän tarpeita voitaisiin paremmin yhteensovittaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001: 3, 15, 23.)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu vuodelta 2004 sisältää lastenneuvolatoiminnan suunta- viivat, joiden mukaan kunnan tulisi kehittää lastenneuvoloiden toimintaa. Lastenneuvolan

yleisiksi tavoitteiksi asetettiin kaksi: 1) lasten fyysisen ja psyykkisen terveyden vahvistaminen sekä perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen tukea tarvitsevilla perheillä, 2) seuraavan sukupolven terveyden ja vanhemmuuden voimavarojen lisääminen. Lastenneuvolan muita tavoitteita ovat muun muassa varhaisen kiintymyssuhteen luominen lapsen ja vanhemman välillä, vanhemmuuden vahvistaminen sekä vertaistuen mahdollistaminen kaikille halukkaille vanhemmille. Neuvolan ensisijainen tavoite on luoda jokaiselle lapselle mahdollisuus suotuisaan kehitykseen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004a: 3, 16.) Terveyden edistämisen lisäksi neuvolan tehtäviin kuuluu lapsiperheitä koskevien ongelmien ennaltaehkäisy sekä varhainen puuttuminen. Lisäksi neuvolan tehtävänä on lisätä lapsiperheiden yhteenkuuluvuutta, perheiden keskinäistä vuorovaikutusta ja toistensa tukemista. Neuvola yhdessä muiden palveluverkoston kanssa voi lisätä perheiden vertaistuen saantia esimerkiksi organisoimalla perhevalmennusryhmien jälkeen jatkavia vertaisryhmiä vanhemmille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004a: 20.)

Terveydenhuollon alueella huomiota kiinnitetään ehkäisevän työn järjestelmällisyyteen ja kattavuuteen sekä äitiys- ja lastenneuvolatyön kehittämiseen. Sosiaalialan näkökulmasta korostetaan ennaltaehkäisevän toiminnan ja sosiaalipalvelujen uudistamista niin, että ne lisäävät ihmisten hyvinvointia ja vähentävät syrjäytymistä sekä sosiaalisten ongelmien muodostumista. Tavoitteiden saavuttamiseksi lapsiperheiden palveluja kehitetään sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyönä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004a: 22.) Vanhempien vertaisryhmätoimintaa suositellaan järjestettävän laajapohjaisena verkostotyönä, jotta voidaan hyödyntää kaikki asiantuntemus. Jos ryhmätilanteessa vanhemmat tapaavat perhe- ja mielenterveys-työn, parisuhde-, päihde- tai väkivaltaongelmien hoidon ammattilaisia, näiden puoleen on helpompi kääntyä myös tarvittaessa myöhemmin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004b: 119.)

Perhevalmennuksen on huomattu olevan hyvä paikka tukea vanhempia. Se tavoittaa lähes kaikki esikoistaan odottavat vanhemmat ja on myös erittäin suosittua vanhempien keskuudessa. Lisäksi perhevalmennus sijoittuu vaiheeseen, jolloin vanhemmat ovat kiinnostuneita lasten hoidosta ja kasvatuksesta. He myös mielellään vastaanottavat lisätuen. (Pietilä - Hella 2010a: 57-58.) Perhevalmennuksessa voidaan myös toteuttaa moniammatillista työtettä ja laajentaa perheiden tietämystä alueen palveluista. Perhevalmennus mahdollistaa lapsiperheiden varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn. Perhevalmennuksessa voidaan tukea perheitä varhain, jo äidin raskausaikana. Varhainen tuki vahvistaa lapsen hyvinvointia ja heikentää riskitekijöitä. Hyvinvointia vahvistetaan perhelähtöisellä ja ryhmämuotoisella työllä. Samalla vahvistetaan sosiaalisia verkostoja ja luodaan mahdollisuus lapsiperheiden keskinäiselle vertaistuelle. Lisäksi perhevalmennuksen avulla voidaan tukea vanhemmuutta, joka sisältää muun muassa perheen arjessa selviytymistä, varhaisen vuorovaikutuksen tukemista sekä lapsen hyvän kasvun ja kehityksen turvaamista. (Lindqvist 2008: 16, 35, 41, 48.) Kahdessa, suomalaisessa ja ulkomaalaisessa, perhevalmennusta tutkivassa tutkimuksessa on edellä lueteltujen seikkojen

lisäksi todettu, että perhevalmennus vähentää vanhempien epävarmuutta ja lisää itseluottamusta vastasyntyneen kanssa toimimiseen. (Hanna ym. 2002:213; Pietilä - Hella 2010a: 147).

Yleisenä hyvinvointipalveluna tarkastellessa perhevalmennus on osa normaalia osallistumista ja yhteiskuntaan kuulumista. Uudentyyppinen monitoimijainen perhevalmennus voi olla peruspalvelu, jonka puitteissa osallistujat voivat tutustua asuinalueensa muihin vanhempiin. Samalla valmennuksessa voi muodostua kansalaislähtöistä auttamista ja arjen tukemista. Näiden tekijöiden summana muodostuu toimintaa, joka konkreettisesti tukee vauvaperheitä ja heidän terveyttä ja hyvinvointia. (Pietilä-Hella 2010b: 109.)

Vuonna 2009 säädetty Valtioneuvoston asetus edellyttää, että kunnallisen terveydenhuollon on järjestettävä moniammatillisesti toteutettua perhevalmennusta esikoista odottaville perheille. Asetuksen mukaan siihen on sisällytettävä vanhempainryhmätoimintaa. (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009.) Muun muassa Helsinki ja Espoo ovat alkaneet kehittää perhevalmennustoimintaa moniammatilliseksi jo ennen kuin laki sitä on velvoittanut järjestettävän. Kaikissa kunnissa perhevalmennustoiminta ei ole kuitenkaan yhtä kehittyntä. Perhevalmennusta koskevat suosituskäytännöt sallivat kuntien päättävän itse perhevalmennuksen toteuttamisesta, koska valtakunnallisesti yhtenäinen järjestelmä puuttuu. Sisältöön ja toteutustapaan tulisi kiinnittää huomiota, koska pelkkä tiedon jakaminen ei vanhemmille riitä. Vanhemmat haluavat osallistujalähtöisempää ja keskustelua mahdollistavaa toimintaa, joka valmentaa synnytykseen, mutta tarjoaa samalla myös vertaistukea. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009: 10-11.)

6 Helsingin perhevalmennusmallin rakentuminen

Helsingin perhevalmennusmalli perustuu perhekeskusajatteluun. Mihin perhekeskusajattelu pohjautuu ja miten sitä on alettu kehittää? Esittelen Helsingin perhevalmennusmallin kehittäneen Lapaset perheverkosto - hankkeen ja havainnollistan sitä taulukolla. Olen lisännyt taulukkoon jo tässä vaiheessa myös vertaisryhmän ohjaajien paikan, jotta kokonaisuuden ymmärtäminen helpottuu.

6.1 Perhekeskusajattelun rakentuminen

Vuoden 2003 valtioneuvoston periaatepäätös sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi sisältää erilaisia toimia, joilla sosiaalialaa kehitetään. Yksi osa palvelurakenteen ja toimintojen kehittämistä on perheiden tuen ja palvelujen vahvistaminen, johon kuuluu muun muassa perheiden välisen vertaistuen vahvistaminen sekä perheiden tarpeisiin pohjautuvan perhekeskustoiminnan kehittäminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003.) Perhekeskusten kehittäminen on myös

kirjattu Matti Vanhasen toiseen hallitusohjelmaan, josta ilmenee tavoite koota lapsiperheiden palvelut perhekeskuksiksi osana perheiden hyvinvoinnin lisäämistä (Hallitusohjelma 2007: 56).

Periaatepäätöksen tavoitteiden saavuttamiseksi käynnistettiin perhepalveluiden kumppanuusohjelma, PERHE - hanke, joka toteutettiin julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuushankkeena vuosina 2005-2007. Tavoitteena oli vanhemmuuden ja lapsiperheiden hyvinvoinnin vahvistaminen sekä perheiden osallisuuden tukeminen. Samalla haluttiin lisätä yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä sekä edistää yhteisöllisyyttä paikallistasolla. Päämääränä oli kehittää valtakunnallinen perhekeskus, joka perustuu eri toimijoiden tiiviiseen kumppanuuteen. Hankkeen valtakunnallinen koordinaatioryhmä laati vision perhekeskuksesta ja sitä kehitettiin kuntahankkeissa. (Viitala, Kekkonen & Paavola 2008: 3, 11-12, 22.)

Sosiaaliportin Perhekeskus-sivuston otsikko määrittelee perhekeskuksen sisällön ytimekkäästi: perheiden kohtauspaikka ja toimijoiden verkosto (Sosiaaliportti 2008). Perhekeskustyössä yhdistyy niin ammattilaisten kuin muiden toimijoiden asiantuntijuus ja osaaminen. Tällainen ammattilaisten ja muiden toimijoiden yhteistyö voidaan määritellä monitoimijaiseksi kumppanuudeksi. Kunnallisten palvelujen, kuten sosiaali- ja terveystoimen sekä opetustoimen lisäksi toimijoiden verkostoon kuuluvat järjestöt, seurakunnat, perheet sekä vapaaehtoistoimijat. (Viitala ym. 2008: 23, 25-28.)

PERHE - hankkeen tarkoitus oli luoda perheiden peruspalveluihin työkäytäntöjä ja toimintatapoja, jotka tukevat perheiden tarpeista lähtevien ja perheiden keskinäistä kanssakäymistä edistävien perhekeskusten muodostumista. Kuntahankkeiden kehittämistyön pohjalta voidaan muodostaa kolme perhekeskuksen toimintamallia. Ensimmäinen on perhekeskuksen perhevalmennusmalli, joka tukee vanhemmaksi kasvamista moniammatillisesti. Perhekeskuksen avoimen toiminnanmalli muodostuu perheiden konkreettisista kohtauspaikoista, jotka toimivat kotona olevien vanhempien kasvatuskumppanina. Kolmas perhekeskuksen toimintamalli koskee päivähoiton varhaiskasvatusta ja koulua. Toimintatavat ja -mallit päivähoitossa ja koulussa ovat vasta rakentumassa. (Viitala ym. 2008: 41-42; Sosiaaliportti 2008.)

Monissa kunnissa perhekeskustoiminnan kehittäminen aloitettiin perhevalmennuksen uudistamisesta (Viitala ym. 2008: 29). Perhevalmennustoiminnan perusteet pohjautuvat perhekeskustoiminnan ydinprosesseille. Ensinnäkin perhekeskusajattelu korostaa perheiden keskinäistä kanssakäymistä erilaisten toimintamuotojen ja sosiaalisten verkostojen kautta. Näin perheet voisivat saada tukea toisiltaan erilaisissa arjen tilanteissa. Lisäksi perhekeskusajattelussa pyritään kehittämään eri toimijoiden yhteistyötä. Eri toimijoiden asiantuntemus tuottaa perheillemä monipuolista palvelua. (Pietilä- Hella 2010b: 99-100.) PERHE - hankkeen aikana vahvimmin kehittyi neuvolan laajennettu perhevalmennus, jota kehitettiin kuntahankkeissa eri puolilla Suomea (Viitala ym. 2008:3).

6.2 Helsingin perhevalmennusmalli

Yksi PERHE - hankkeen kuntahankkeista oli Lapaset perheverkosto- hanke, jonka tavoitteena oli kehittää Helsingin peruspalveluihin pysyvä perhepalveluverkosto. Sen haluttiin rakentuvan sekä sosiaaliviraston, terveyskeskuksen ja kolmannen sektorin tiiviimpään kumppanuuteen että perheiden omien vahvuuksien ja keskinäisen vertaistuen hyödyntämiseen. Hankkeen keskeinen kehittämiskohde oli monitoimijainen perhevalmennus, jonka kautta syntyy perheiden kesken vertaistukea sekä perheiden ja toimijoiden alueellista yhteisöllisyyttä. Aluksi kartoitettiin Helsingin terveysasemilta tietoa perhevalmennuksen tilasta sekä kehittämissuunnitelmista. Selvitys osoitti, että ensisynnyttäjäperheiden valmennuksen määrä ja sisältö määräytyivät yksittäisen terveysaseman tai terveydenhoitajan näkemyksen mukaan. Perhevalmennuksessa ei ollut taustalla selkeää johtoa tukenaan (Klen, Lindqvist, Manninen & Mäkinen 2009:3, 6.)

Perhevalmennusmallin suunnitteluvaiheessa apuna olivat muiden kokemukset. Erityisen tarkkaan hankkeessa perehdyttiin ruotsalaiseen Leksandin malliin sekä Espoossa juuri pilotoituun perhevalmennusmalliin. Perhevalmennusmateriaalia työstämisen ja pilottimateriaalin valmistumisen jälkeen malli otettiin käyttöön valituissa leikkipuistoissa. Helsingin perhevalmennusmallia varten kehitettiin erilaista materiaalia, jotka sisälsivät ohjaajille Perhevalmennuksen käsikirjan (tuntiluonnoksia ja artikkeleita), vanhemmille jaettavan Vanhemmaksi työkirjan, keskustelukortteja, ajankäyttöharjoituksia, kalvoja ja Power Point- esityksiä. Pilotoitu malli otettiin lopulta koko Helsinkiin levitettäväksi vain pienillä muutoksilla. (Klen ym. 2009: 6-7.)

Nyt käytössä oleva Helsingin perhevalmennusmalli on monitoimijainen ja toiminnallinen. Ennen vauvan syntymää olevien kertojen teemat ovat sovitussa järjestyksessä sovittuina kokoontumiskertoina. Kerrat rakentuvat tietoisuuksien, pari- ja ryhmäkeskusteluiden ja käytännöllisten harjoitteiden varaan. Ennen vauvan syntymää kokoontumiskertoja on neljä, joista kolme järjestetään terveysasemalla terveydenhoitajien ohjaamana ja yksi on tutustuminen synnytys-sairaalaan, jossa ohjaajina toimivat kätilöt. Syntymän jälkeen kokoontutaan leikkipuistoon neljä kertaa. Näillä kerroilla ohjaamassa on kaksi perhekeskustelyöntekijää tai perhekeskustelyöntekijä yhdessä muun alueen toimijan, kuten päivähoiton edustajan, parina. Terveydenhoitaja on myös mukana ensimmäisessä vauvan syntymän jälkeisessä kokoontumiskerrassa, jolloin teemana on vauvaperheen arki sekä synnytys- ja imetyskokemukset. Yhdessä vanhempien kanssa suunnitellaan seuraavien tapaamiskertojen teemat. (Klen ym. 2009: 7-9.) Seuraava taulukko on tiivistys Helsingin perhevalmennusmallista, joka havainnollistaa perhevalmennuksen sisältöä. Olen lisännyt taulukkoon jo vertaisryhmän ohjaajien toiminta-alueen, jotta kokonaisuuden ymmärtäminen helpottuisi.

1.-3. kerta raskausviikoilla 18-35	4. kerta raskausviikoilla 36-37	5.kerta vauva 2-3kk	6.-8. kerta 3-4 viikon välein
Mm. tutustuminen, raskausajan muutokset, vanhemmuus, vauvan hoito ja synnytys	Vauvan syntymä, tutustumiskäynti	Mm. vauvaperheen arki, synnytys- ja imetyskokemukset, jälkikertojen suunnittelu	Teema sopimuksen mukaan: esim. vauvan erilaiset itkut, vauvan uni, arjessa jaksaminen ja voimavarat, vauvan motorinen kehitys, vuorovaikutus
Terveysasemalla	Synnytyssairaalassa	Leikkipuistossa	Leikkipuistossa
Kaksi terveydenhoitajaa	Kätilöt	Terveydenhoitaja, perhekeskuksen työntekijä	Kaksi perhekeskustyöntekijää / alueen muu toimija pari
		Vertaisryhmän ohjaaja	Vertaisryhmän ohjaaja mukana

Taulukko 1: Helsingin perhevalmennusmalli (Klen ym. 2009: 8)

Monitoimijainen perhevalmennus kuuluu nykyisin yhtenä osana helsinkiläistä varhaisen tuen toimintaa. Varhainen tuki on osa Helsingin sosiaaliviraston strategiaa ja vahvasti osa sen perustyötä. (Klen ym. 2009: 9, 18.) Käytännössä varhaista tukea voidaan tarjota perheiden peruspalveluissa, kuten neuvoloissa, leikkipuistoissa ja perheryhmissä (Helsingin kaupunki 2008). Leikkipuistojen ja varhaisen tuen työntekijöiden tarjoama varhainen tuki perheille matalan kynnyksen toimintana on todettu lisäävän perheiden arjessa jaksamista. (Klen ym. 18.)

7 Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - hanke

Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutus on rahoitettu Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - hankkeen budjetista, sillä koulutus vastaa sen tavoitteisiin. Hanke käynnistyi syksyllä 2009. Hankkeessa ovat mukana pääkaupunkiseudun kunnat: Vantaa, Espoo, Helsinki ja Kirkkonummi. Kehittämisen taustalla on edellä esitellyn PERHE - hankkeessa kehitetty Perhekeskus - toimintamalli. Keskeisiä toimijoita ovat kuntien peruspalvelut sekä yhteistyökumppaneina järjestöt ja seurakunnat. Toiminnan kehittämisessä keskiössä ovat kaikki lapsiperheet, vauvoista kouluikäisiin lapsiin ja nuoriin, sekä erityistä varhaista tukea tarvitsevat perheet. Jokaisella kunnalla on omat kehittämiskohteensa, joita yhdessä tuetaan ja arvioidaan sekä niiden tuloksia hyödynnetään toisten kuntien kehittämistyössä. Helsingissä keskeiset kehittämisteemat ovat alakoulu/yläkoulu, nuorten ja vanhempien osallisuus ja valmennus. (Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun 2010:6-7.)

Hankkeen tavoite on löytää kuntarajoja ylittäviä tapoja tukea varhaisesti lapsiperheitä. Toiminta pohjautuu lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuteen sekä perheiden vahvuuksien, voimavarojen ja vertaistuen hyödyntämiseen. Tavoitteena on kehittää ehkäisevän työn ja varhaisen tuen palvelurakenteita sekä uusia moniammatillisia toimintamalleja lasten ja nuorten peruspalveluissa ja luonnollisissa kehitysympäristöissä (neuvola, päiväkotit, avoimet varhaiskasvatusyksiköt, leikkipuisto, koulu). Tarkoituksena on, että henkilöstöä koulutetaan ja heidän ammatillisuuttaan voidaan kehittää varhaisen tuen ammatilliseen osaamiseen. (Mt. 7.)

Vertaisryhmän ohjaaja - koulutus kytkeytyy erityisesti kahteen Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - hankkeen ydinprosesseista. Ensinnäkin perheiden osallisuutta halutaan lisätä lähi-alueellisissa verkostoissa sekä heidän toiveitaan palvelusta ja kehittämistyöstä kysytään. Toiseksi tavoitteena on voimavarojen tukeminen, jota voidaan edistää perheiden tarpeiden huomioimisella sekä vanhempien keskinäisen vertaistuen vahvistamisella. (Mt. 8.)

8 Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja - koulutus

Perhevalmennukseen osallistuneista vapaaehtoisista vanhemmista koulutettiin ohjaajia työntekijöiden pareiksi vauvan syntymän jälkeisille kerroille. Koulutus toteutettiin syksyllä 2010 yhteistyössä Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Uudenmaan piirin, Pienperheyhdistyksen sekä Helsingin kaupungin sosiaaliviraston varhaisen tuen palveluiden kanssa. (Lindqvist 2010a.) Koulutus sisältyy Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun - hankkeeseen, jonka budjetista tämä koulutus toteutettiin.

Koulutus alkoi lokakuussa 2010 ja päättyi saman vuoden joulukuussa. Koulutuksen kesto oli 15 tuntia. Se sisälsi erilaisia teemoja, joita käsiteltiin erilaisin menetelmin. Käsiteltyjä teemoja olivat muun muassa vertaistuki, ryhmäilmiöt, vapaaehtoistoiminta, ryhmän ohjaus, toiminnalliset menetelmät sekä parityö. Koulutuksen yhtenä tärkeänä osana olivat kehittämisenäkökulmat eli koulutukseen osallistuneiden vanhempien näkemykset perhevalmennuksesta. (Tiedote 2010/8) Koulutukseen osallistui yhdeksän naista ja yksi mies, joten työpareja muodostui yhteensä kymmenen.

Koulutuksen jälkeen jokainen koulutukseen osallistunut aloitti perhevalmennusryhmien ohjauksen työparinsa kanssa oman aikataulunsa mukaan. Koulutukseen kuului perhevalmennusryhmän ohjaaminen neljällä kerralla yhdessä ammattilaisen kanssa sekä ohjaajaparien yhteinen arviointi ohjatuista ryhmäkerroista (Lindqvist 2010a). Lisäksi työnohjauksellisia tapaamisia järjestettiin työpareille kaksi kertaa ohjausryhmien ollessa käynnissä.

9 Opinnäytetyön toteuttaminen

Tutkielmassani käytettiin kahta laadullista tutkimusmenetelmää: kyselylomaketta ja ryhmähaastattelua. Avaan niiden sisältöä teoreettisesti ja perustelen kyseisten menetelmien valitsemista. Lisäksi kuvaan tutkimuksen eri vaiheita. Analysoin aineiston teemoittelemalla, jonka kautta muotoutui taustatietojen lisäksi neljä teemaa, jotka ovat koulutus, vertaisryhmän ohjaajana toimiminen, vertaistuki ja toiminnan merkitys vertaiselle.

9.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Perhevalmennusta kehitetään edelleen eri puolilla Suomea. Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja-koulutus on yksi osa Helsingin perhevalmennusmallin kehittämistä ja koulutus järjestettiin ensimmäistä kertaa. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää vertaisohjaajien kokemuksia niin koulutuksesta kuin itse vertaisohjaajana toimimisesta nyt, kun koulutus oli käyty ja ohjaukset olivat pääasiassa tehty. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, millaisia kehittämisehdotuksia tutkittavilla oli koskien koulutusta tai vertaisryhmän ohjaajana toimimisesta. Vertaisryhmän ohjaajien kokemusten selvittämisen tarkoitus on tuottaa koulutuksen järjestäjille tietoa siitä, miten vertaisryhmän ohjaajat kokeneet tämän sisältöisen perhevalmennustoiminnan. Lisäksi he saavat tietoa lisäkehitystä vaativista osa-alueista, jos vertaisryhmän ohjaajia tullaan jatkossa kouluttamaan lisää.

Tutkimuskysymyksiä oli kaksi:

1. Millaisia kokemuksia vertaisohjaajilla on perhevalmennusryhmissä toimimisesta?
2. Miten Perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaaja -koulutusta sekä vertaisryhmän ohjaajan ohjaustoimintaa tulisi kehittää?

9.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Olen käyttänyt triangulaatiota, joka yksinkertaistettuna tarkoittaa saman ilmiön tutkimista eri suunnista (Metsämuuronen 2006: 134). Triangulaatio voi muodostua neljän päätyypin mukaan: 1) aineistotriangulaatio, eli useita erilaisia aineistoja hyödynnetään tutkimuskysymykseen vastatessa, 2) tutkijaan liittyvä triangulaatio eli tutkijoita on useita, 3) teoriaan liittyvä triangulaatio eli tutkimuksessa käytetään useita teoreettisia näkökulmia, 4) metodinen triangulaatio eli tutkimuksessa käytetään useita metodeja. (Viinamäki 2007: 181; Tuomi & Sarajarvi 2009: 144-145.) Käyttämäni triangulaatiomuoto oli aineistotriangulaatio, sillä olen käyttänyt kahta erilaista laadullista tutkimusmenetelmää, kyselyä ja ryhmähaastattelua. Aineistotriangulaatios-

sa aineistot voivat olla kvalitatiivisia, kvantitatiivisia tai kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen menetelmien yhdistelmä. Aineistotriangulaation etuna on, että se tuo parhaimmillaan uusia ulottuvuuksia ja keskustelunavauksia. (Viinamäki 2007: 181-182). Tutkimusmenetelmiä yhdistäessä voi olla tarpeellista valita, kumpi on pääasiallinen ja kumpi toista tukeva tutkimusote (Met-sämuuronen 2006: 134). Ryhmähaastattelu oli pääasiallinen tutkimusmenetelmäni, jota ennakoon lähetetty kysely täydensi. Tämän vuoksi rakensin ensin haastattelurungon, jonka pohjalta vasta muodostin kyselyn. Sekä haastattelun että kyselyn perusajatus on selkeä. Kun halutaan tietää ihmisen ajatukset tai perustelut hänen toiminnalleen, on järkevintä kysyä asiaa häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 72.)

Haastattelu kuuluu suositumpiin tiedonkeruumuotoihin. Se on joustava menetelmä, sillä haastattelija on vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä tai syventää tutkittavan vastauksia kysymällä lisäkysymyksiä. Tutkimushaastattelun lajeja on useita, joista yksi on teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. (Tuomi & Sarajärvi 2009:73, 75; Hirsjärvi & Halme 2008: 34-35, 43.)

Päädyn teemahaastatteluun sen ominaisuuksien vuoksi: hieman vapautta, mutta samalla rajattua. Kysymykset eivät voi kuitenkaan olla mitä tahansa, vaan teemahaastattelussakin halutaan vastauksia tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimuskysymysten mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 75). Tarkkojen kysymysten sijaan haastattelurunko laaditaan teema-alueiksi. Teema-alueita voi tarkentaa kysymyksillä ja tarkentajana voi toimia niin tutkija kuin tutkittava. (Hirsjärvi & Halme 2008: 66.) Eskolan ja Vastamäen (2010: 35) mukaan teemat perustuvat intuition, kirjallisuuteen tai teoriaan, mutta hyvässä tutkimuksessa käytetään kaikkia kolmea vaihtoehtoa. Tuomin ja Sarajärven (2009: 75) mukaan ennalta valitut teemat perustuvat viitekehukseen eli tietoon, joka jo tiedetään tutkittavasta asiasta. Hirsjärvin ja Hurmeen (2008:66) mukaan teema-alueet ovat teoreettisten pääkäsitteiden spesifioituja alakäsitteitä tai -luokkia.

Teemahaastattelussa aihepiiri ja teema-alueet ovat kaikille samat, mutta kysymysten järjestyks ja muoto voivat vaihdella (Hirsjärvi & Halme 2008: 48). Haastattelijan tehtävänä on huolehtia, että kaikki ennakolta päätetyt teemat käsitellään haastattelussa (Eskola & Vastamäki 2010: 28). Teemahaastattelun etuna on, että haastattelu ei ole sidottu tiettyyn kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen luokkaan. Lisäksi se ei määrittele, kuinka monta haastattelukertaa tarvitaan tai miten syvällisesti aihetta pitäisi käsitellä. Teemahaastattelussa keskiössä ovat ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkitykset. (Hirsjärvi & Halme 2008: 48.)

Kokosin teemahaastattelurunkoni sekä viitekehysten että tutkimuskysymysten pohjalta. Teemoiksi nousivat koulutus, toiminta ja vertaistuki. Koulutus ja toiminta olivat isot osa-alueet,

jotka olivat selkeästi erotettavissa toisistaan. Tutkittavat olivat ensin käyneet yhdessä koulutuksen ja sen jälkeen jokainen oli toiminut vertaisryhmän ohjaajana eli ollut toiminnassa mukana. Vertaistuki on keskeinen käsite koulutuksen ja ohjaustoiminnan taustalla, joten valitsin sen kolmanneksi teemaksi. Teeman merkitys nousee esille jo tutkittavien nimekkeessä (vertaisryhmän ohjaajat). Jokaiseen teeman sisällytin kehittämisenäkökulman, jonka avulla tarkoitukseni oli saada vastaus toiseen tutkimuskysymykseen. Teemojen alle muodostin tarkentavia kysymyksiä, jotka ovat avoimia, jotta saisin mahdollisimman kuvailevia vastauksia. Kysyin työelämäkumppanilta, mitä he haluaisivat tietää, sillä tutkimuksen tarkoitus on vastata heidän tarpeeseen ja otin heidän näkökulmansa huomioon haastattelurunkoa rakentaessani. Tarkemmin teemat ja niiden alakysymykset ovat liitteenä (ks. Liite 1).

Useiden haastattelulajien lisäksi haastattelun voi toteuttaa monella tavalla. Haastattelu voi olla yksilöhaastattelu tai ryhmähaastattelu, jossa useaa ihmistä haastatellaan samaan aikaan. Ryhmähaastattelu on keskustelu, jonka tavoite on olla melko vapaamuotoinen, jotta osanottajat voivat kommentoida asioita melko spontaanisti. Haastattelija puhuu kaikille yhtä aikaa ja voi suunnata lisäkysymyksiä yksittäisille ryhmän jäsenille. (Hirsjärvi & Halme 2008:61.) Valitsin tutkimusmenetelmäksi ryhmähaastattelun, koska sen avulla saisin kattavan aineiston. Ryhmähaastattelun sopiminen oli helppoa, koska tutkittaville oli sovittu järjestäjien taholta yhteinen loppuarviointipäivä, jolloin siis toteutin haastattelun. Valinta oli tutkijaystävällinen, koska sain tehtyä haastattelun kerralla, enkä tehnyt yhdeksää yksilöhaastattelua. Valintakriteerini oli myös se, että haluaisin mahdollisimman kuvailevia vastauksia sekä erilaisia kokemuksia. Ryhmähaastattelutilanteessa minun ja tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden oli helppo esittää lisäkysymyksiä ja tarkennuksia toisilleen. Tiesin, että tutkittavat ovat jo tuttuja ennestään, joten ajattelin heidän olevan helppo kertoa kokemuksistaan toisten kuullen.

Kyselyllä voidaan kerätä tietoa esimerkiksi tosiasioista, toiminnasta, mielipiteistä ja perusteluista. Kyselyn muotoja on ainakin kahta päätyyppiä: posti- ja verkkokysely sekä kontrolloitu kysely. Posti- ja verkkokyselyssä lomake lähetetään tutkittaville, jotka täyttävät sen ja palauttavat lomakkeen takaisin tutkijalle. Suurin ongelma on kato eli tutkittavat jättävät vastaamatta kyselyyn. Kontrolloidun kyselyn voi toteuttaa kahdella tavalla. Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti ja samalla hän kertoo tutkimuksen tarkoituksesta ja vastaa kysymyksiin. Toinen vaihtoehto on, että tutkija lähettää kyselyn postitse, mutta noutaa sen itse tietyn ajan kuluttua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 191-192.) Opinnäytetyössäni käytettiin muunneltua postikyselyä. Lähetin kyselylomakkeen (ks. Liite 2) sähköpostitse ja pyysin tutkittavia palauttamaan sen minulle haastattelupäivänä. Minulla oli etukäteen tiedossa heidän sähköpostiosoitteet, joten kyselyiden lähettäminen oli nopeaa. Lisäksi tiesin, että heillä oli tarvittavat mahdollisuudet vastata kyselyyn valitsemallani tavalla.

Kyselylomakkeen laadinta on haastavaa ja sitä ei voi tehdä hätiköiden. Esimerkiksi kysymysten muotoiluun ja järjestykseen on kiinnitettävä huomiota. Kysymykset voivat olla avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Jos kysymystyyppiä valitaan avoimet kysymykset, esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjää tilaa vastaukselle. Tällöin vastaaja saa mahdollisuuden kertoa mietteensä. Sen sijaan monivalintakysymyksissä ja asteikkoihin perustuvissa kysymyksissä on rajattu vastausmahdollisuuksia, jotka rajaavat vastaajan vastausmahdollisuuksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 193-198.) Koska halusin selvittää tutkittavien kokemuksia, valitsin avoimet kysymykset. Kyselyn tavoitteena oli saada tutkittavat miettimään haastattelussa käsiteltäviä aihepiirejä eli niin sanotusti ajatuksia herättävänä. Lisäksi halusin tarjota tutkittaville mahdollisuuden vastata anonyymisti, jolloin arkaluontoisia asioita on helpompi kertoa.

Kysely muotoutui teemahaastattelurungon pohjalta. Halusin kysyä kyselyssä mahdollisimman keskeisiä kysymyksiä, jotka kuvaisivat jokaisen teeman ydin ajatuksia, kuten mihin on tyytyväinen ja mihin ei. Taustatiedoiksi halusin selvittää, kuinka monta kertaa vastaajat ovat ohjanneet, kuinka montaa eri ryhmää he ovat ohjanneet sekä kuinka monta ohjausparia heillä on ollut. Taustatiedot eivät ole täysin relevantteja tutkimuskysymysten kannalta, mutta ne auttavat ymmärtämään tutkimusta, kun tiedetään tutkittavien ohjauskokemusten määrä. Avoimissa kysymyksissä halusin selvittää, miten tutkittavat ymmärtävät termit vertaistuki ja vertaisryhmän ohjaaja. Työssäni avaan näitä käsitteitä, joten haluan selvittää kysymyksellä, miten vastaukset vastaavat teoreettista viitekehystäni ja ovatko vastaukset yhteneväisiä.

9.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Vertaisryhmän ohjaaja - koulutukseen ja - toimintaan kuului myös keväällä pidettävä loppuarviointi. Sovimme työelämäkumppanin kanssa, että osa loppuarviointia olisi minun tekemä tutkimushaastattelu. Tiedotimme vertaisryhmän ohjaajia tulevasta tutkimuksesta jo helmikuussa, jolloin kaikki suhtautuivat asiaan myönteisesti. Lähetin heille myös tiedotteen (ks. Liite 3) sähköpostitse. Yhdessä työelämäkumppanin kanssa sovimme loppuarviointipäiväksi 5.5.2011, jonka sisältö tiedotettiin koulutukseen osallistuneille järjestäjien taholta. Paikaksi varattiin Helsingissä sijaitsevan Gardenian kokoustila, joka oli rauhallinen, sillä se oli suljettu tila.

Vertaisryhmän ohjaajia koulutettiin yhteensä kymmenen. Olen itse yksi koulutuksen saaneista, joten tutkittavia oli siis yhteensä yhdeksän, joista kahdeksan oli naisia ja yksi oli mies. Kyselylomakkeiden vastausprosentti oli 100 %, eli sain kaikilta vastauksen. Haastatteluun osallistui yhteensä kahdeksan tutkittavaa, eli yksi puuttui ennakkotietojeni mukaisesti. Yhden haastateltavan osallisuus ryhmähaastattelussa jäi vähäisemmäksi, sillä hänellä oli pieni lapsi

mukana. Lapsi ei kuitenkaan häirinnyt merkittävästi toisten osallisuutta tai ainakaan sitä ei ryhmätilanteessa tai nauhalta havainnut, sillä keskustelu oli vilkasta ja jatkuvaa.

Viikkoa ennen haastattelupäivää lähetin kyselylomakkeen sähköpostitse ja samalla muistutin ryhmähaastattelusta sekä sen nauhoittamisesta. Kerroin heille, että minua sitoo salassapito-velvollisuus ja heidän vastauksiaan ei voi yhdistää tiettyyn ohjauspaikkaan tai henkilöön. Kyselylomakkeen palautuspäiväksi ohjeistin haastattelupäivän. Lähetin vielä muistutusviestin kaksi päivää ennen palautusta. Kaikki kyselylomakkeet palautettiin määräpäivään mennessä.

Ryhmähaastattelulle oli varattu aikaa 1,5 tuntia ja se kului kokonaisuudessaan. Käytin haastattelussa kahta nauhuria, jotta saoin varmistaa kaikkien osallistujien kuuluvuuden. Haastattelun alussa muistutin tutkijan roolistani ja minua sitovista eettisistä säännöksistä. Koska kyseessä oli ryhmähaastattelu, muistutin kaikkia ryhmähaastatteluun osallistuneita myös heitä koskevasta salassapito-velvollisuudesta. Haastattelussa käytin tekemääni haastattelurunkoa, mutta teemojen ja kysymysten järjestys vaihteli. Tavoitteen mukaisesti kaikki teemat tulivat käsiteltyä. Ryhmähaastattelu eteni kuitenkin melko itsenäisesti ja koko haastatteluajan tutkittavat keskustelivat vilkkaasti. Haastateltavat esittivät itsekin toisille tarkentavia lisäkysymyksiä. Muutaman kerran keskustelu siirtyi muihin aiheisiin ja jouduin palauttamaan keskustelun takaisin käsiteltävään aiheeseen. Hiljaisempia keskustelijoita pyrin huomioimaan kysymällä heiltä henkilökohtaisesti mielipidettä tai kokemusta. En enää selvittänyt taustatietoja tai vertaistuen/ vertaisryhmän ohjaajan määritelmiä. Haastattelussa keskityimme keskeisiin asioihin eli itse koulutukseen, toimintaan sekä vertaistuen onnistumiseen ja mahdollistamiseen.

9.4 Aineiston analyysi

Kun sain haastattelun tehtyä, aloin litteroida nauhoitusta. Litterointi tarkoittaa puheen kirjoittamista sanalliseksi. Sen tarkkuudesta ei ole tarkkaa ohjetta, vaan se on riippuvainen esimerkiksi analyysitavasta. (Hirsjärvi ym. 2007: 217.) Litteroin puhutun tekstin mahdollisimman tarkkaan ja litteroitua tekstiä tuli 37 tulostettua sivua. Jätin litteroimatta puheenvuorot, jotka selkeästi eivät koskettaneet tutkittavaa aihetta. Ne olivat niitä tilanteita, joissa olin myös joutunut palauttamaan keskustelun takaisin käsiteltäviin teemoihin.

Laadullisen aineiston voi analysoida teemoittelun avulla. Teemoittelussa tarkastellaan, mitä teemoista on sanottu. Aineistosta etsitään siis tiettyä teemaa kuvaavia ajatuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 93.) Teemat tavallisesti pohjautuvat teemahaastattelun teemoihin. Niiden lisäksi nousee aineistosta yleensä esiin muita teemoja, jotka pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomista. (Hirsjärvi & Halme 2009: 173.) Valitsin teemoittelun, sillä se vaikutti selkeimmältä aineiston käsittelyyn. Teemahaastattelussa minulla oli jo selkeät teemat,

joten niiden pohjalta oli melko helppoa lähteä tekemään analyysiä. Aineistoista muodostui neljä teemaa, jotka ovat koulutus, vertaisryhmän ohjaajana toimiminen, vertaistuki ja toiminnan merkitys vertaiselle. Näiden lisäksi kyselylomakkeista sain taustatietoja sekä vastaajien määritelmän vertaistuelle sekä vertaisryhmän ohjaajalle.

Olen käyttänyt analysoidessa sekä kyselylomakevastauksia että litteroitua haastattelua. Etsin niistä samaa teemaa käsitteleviä näkökohtia. Perehdyin aineistoihin ja käsitteelin niitä eri näkökulmin, esimerkiksi etsin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia kokemuksista. Määrittelin erikseen, oliko tulos saatu haastattelusta tai kyselylomakkeesta, kun sen pystyi selkeästi erottamaan toisesta aineistosta. Muussa tapauksessa tulos saatiin molemmista aineistoista. Lisäksi suorat lainaukset viittasin käytettyyn aineistoon. Taustatiedot kokosin yhteen vain kyselylomakevastausten pohjalta. Taulukoin taustatietokysymysten vastaukset, jotka havainnollistavat vastauksia paremmin.

Kyselylomakkeissa ja litteroidussa aineistossa en käyttänyt tunnistetietoja. Pystyin käsittelemään ja analysoimaan aineistoa hyvin ilman niitä. Tutkittavien joukko oli tarkoin rajattu ja osallistujien henkilöllisyydet ovat useiden ihmisten tiedossa, joten työssä esiintyvät tunnistetiedot olisivat voineet heikentää merkittävästi tukittavien anonyymiutta. Lisäksi tutkimukseni sukupuolen perusteella tehty jaottelu olisi heikentänyt myös anonyymiutta, sillä tutkittavana oli vain yksi mies. En todennut tunnistetietojen olevan tutkimukseni kannalta relevantteja, koska ne eivät vaikuta saatuihin tuloksiin ja niiden analysointiin.

10 Tulokset

Tulokset pohjautuvat sekä kyselylomakkeeseen että haastatteluun. Olen erotellut käytetyn aineiston, kun sen on voinut selkeästi erottaa. Tulokset käsitellään teemoittelun kautta kehittyneiden teemojen pohjalta. Teemoja on yhteensä kuusi ja käsittelem jokaisen teeman omana kappaleena.

10.1 Taustatiedot

Ensimmäisessä taustatietokysymyksessä kysytään, kuinka monta ohjausta vastaaja on tehnyt. Vastaajat olivat tehneet eri määrän ohjauksia. Kahdella vastaajalla oli takana kaksi ohjausta. Kolmella vastaajalla oli ollut kolme ohjausta. Neljä ohjauskertaa oli ollut kahdella vastaajalla. Kaksi vastaaja eivät olleet vastanneet. Toisessa kyselylomakkeessa vastaus oli jätetty tyhjäksi. Sen sijaan toinen vastaaja oli kirjoittanut: ”Mitä tarkoitat ohjauksella? Olen ensimmäisessä ryhmässä vetänyt vauvahierontaa. Muuten vedämme ryhmää ohjaajan kanssa lähes tasapuolisesti.” Taulukkoon nämä kaksi vastausta olen merkinnyt kohtaan: ei vastausta, kun taas muut olen jakanut vastausten mukaan.

Ei vastausta	2
2 ohjausta	2
3 ohjausta	3
4 ohjausta	2

Taulukko 2. Ohjausten lukumäärät

Toinen kysymys selvitti, kuinka montaa eri ryhmää vastaaja on ohjannut. Osa ohjaajista oli ehtinyt jo ohjata useampaa eri perhevalmennusryhmää. Kuten taululukosta selviää, seitsemällä vastaajalla oli ollut vain yksi perhevalmennusryhmä ja kahdella vastaajalla oli ollut kaksi eri ryhmää.

1 ryhmä	7
2 ryhmää	2

Taulukko 3. Ohjattujen ryhmien lukumäärät

Kolmas taustatietokysymys koski ohjausparien lukumäärää eli kuinka monta ohjausparia vastaajalla oli jo ollut. Taulukoinnin mukaan seitsemällä vastaajalla oli ollut yksi ohjauspari ja kahdella vastaajalla oli ollut kaksi ohjausparia.

1 ohjauspari	7
2 ohjausparia	2

Taulukko 4. Ohjausparien lukumäärät

10.2 Vertaistuki ja vertaisryhmän ohjaaja

Kyselylomakkeessa kysyin, mitä vastaajan mielestä tarkoittaa vertaistuki ja vertaisryhmän ohjaaja. Kyselylomakevastaukset olivat erittäin yhteneväisiä sekä vertaistuen että vertaisohjaajan määritelmien osalta. Aineistona olen käyttänyt vain kyselylomakevastauksia, sillä haastattelussa ei käsitelty varsinaisesti määritelmiä.

Vertaistuki on määritelty lähes jokaisessa vastauksessa samoilla sanoilla. Vastausten mukaan vertaistukeen kuuluu ihmisiä yhdistävä samanlainen tilanne tai kokemus. Omien hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta voi auttaa ja tukea toisia ihmisiä. Vaikka kokemukset ovat erilaisia, niistä löytyy myös samankaltaisuuksia, mistä muodostuu vertaisuuden kokemus yksilöiden välille.

” Vertaistuki muodostuu siitä että samassa elämäntilanteessa olevina jaamme saman ”olotilan”.” (Kysely.)

Vertaistukeen määriteltiin kuuluvan erilaisia tuen muotoja. Vertaistuki voi olla kuuntelemista, omien kokemusten jakamista, erilaisten näkökulmien esiin tuomista sekä ohjaamista. Vertaistuki on myös vastavuoroista.

”Vertaistuki on ennenkaikkea henkistä tukea ja apua.” (Kysely.)

Vertaisryhmän ohjaajalla on kokemusta samasta asiasta kuin ryhmään kuuluvilla. Kun hän jakaa omia kokemuksia, hän voi tukea ja auttaa muita. Ryhmäläiset voivat tuntea samankaltaisuutta vertaisryhmän ohjaajan kanssa, koska hän on tietoinen tilanteesta, jossa perheet elävät. Näin syntyy vertaistuen kokemus vertaisryhmän ohjaajan ja ryhmän jäsenten välille.

”on henkilö, joka on kokenut yhteiset kokemukset, jakaa ne; kuuntelee ja tukee sekä auttaa tarvittaessa” (Kysely.)

”Hän voi omalla kokemuksellaan tuottaa toisille kokemuksen, ”en ole yksin kokemusteni kanssa”.” (Kysely.)

Toimimisen taustalla on ammattitaidon sijaan omat kokemukset, eli hänen ei tarvitse tietää virallisia vastauksia, vaan hän voi vastata omien kokemustensa pohjalta. Useassa vastauksessa nostetaan esille, että vertaisryhmän ohjaaja antaa käytännön vinkkejä. Yhdessä vastauksessa kuitenkin korostettiin, että rooli on erityisesti kokemusten kertojana, eikä neuvojana.

Vertaisohjaajalle määriteltiin myös kuuluvan ryhmän ohjaamiseen kuuluvia tehtäviä. Hänen tulee huolehtia ryhmäläisistä mahdollistamalla sekä heidän kaikkien kuuluminen ja näkyminen että heidän välilleen syntyvä vertaistuki.

”Vertaisohjaajan tehtävä on lisäksi ohjata ryhmäläisiä kohtaamaan toisensa ja löytämään heidän keskinäisen vertaisuuden tuomat voimavarat.” (Kysely.)

10.3 Koulutus

Kyselylomakkeissa koulutukseen oltiin yleisesti ottaen tyytyväisiä. Koulutusta kuvattiin kattavaksi, mielenkiintoiseksi sekä monipuoliseksi ja hauskoiksi. Lisäksi kouluttajat saivat kiitosta ja heitä pidettiin asiantuntijoina. Koulutettavien keskinäistä ryhmähenkeä keuhuttiin. Siihen oli vaikuttanut se, että ryhmäytymistä oli tuettu.

”Olen tyytyväinen lähes kaikkeen.” (Kysely.)

Tyytyväisyydestä huolimatta useat kokivat, että ohjauskertoja olisi täytynyt käsitellä käytännönläheisemmin. Vastajat kaipasivat neuvoja perhevalmennuskertojen ohjaamiseen, kuten millaisia kuulumiskysymyksiä ja keskustelukysymyksiä voisi esittää ja miten perhevalmennuskerta kannattaisi rakentaa. Lisäksi vastajat kaipasivat materiaalia, josta olisi saanut tietoa perhevalmennuksessa käsiteltävistä aiheista.

”Että eihän mulla ollut mitään havaintookaan et mitä noissa puhutaan synnytyksen jälkikerroissa.” (Haastattelu.)

”- olishan se kiva, että meille olis kans annettu kiva materiaalinippu, mitä niinku unesta voi keskustella tai käyty vähän läpi tai arjessa jaksaminen, mitä se tarkoittaa, mitä siitä voi keskustella että että tota.” (Haastattelu.)

Toisaalta koulutuksen todettiin muodostuvan liian pitkäksi, jos kaikki puuttuvat aihepiirit olisi käyty läpi. Koulutus sai juuri kiitosta siitä, että se oli rakennettu sopivan kestoiseksi. Haastateltavat eivät osanneet ehdottaa aiheita, jotka olisi voinut jättää pois koulutuksesta, jotta tilalle voisi lisätä heidän kaipaamia lisätietoja. Vaikka kaikkia koulutuksessa luennoituja asioita ei olisi ohjaustoiminnassa tarvinnut, ne ovat hyödyttäneet koulutettavia muuten.

Koulutettavien keskinäistä keskustelua ja kokemusten vaihtoa suurin osa piti tärkeänä. Se, että oliko kaikilla tarvetta jakaa kokemuksia perhevalmennuksesta ja vauva-ajasta, vaihteli. Kyselylomakevastauksissa nousi esiin, että joidenkin mielestä koulutettavien keskinäinen juttelu oli mukavaa ja tarpeellista. Yksi vastaaja ei kuitenkaan kokenut kokemusten vaihtoa tärkeänä, vaan ennemmin koulutusta häiritsevänä, koska se vei niin paljon aikaa luennoista. Monet haastateltavat kokivat, että he olivat saaneet vaihtaa kokemuksiaan keskenään paljon. Siitä huolimatta kyselylomakkeissa ja haastattelussa nousi esiin, että ryhmäläisten keskinäiselle keskustelulle olisi kaivattu vielä enemmän aikaa ja tilaa. Toisten kokemuksia ja puhetta pidettiin jopa tärkeämpänä kuin kouluttajien pitämiä luentoja. Omien kokemusten purkamista pidettiin välttämättömänä, jotta ohjaaminen olisi avoimempaa ja luontevampaa. Muutamassa kyselylomakevastauksessa ehdotettiin, että koulutukseen lisättäisiin yksi tai kaksi tapaamiskertaa pelkästään ryhmäläisten keskinäiseen tutustumiseen ja keskusteluun.

”Ehkä on vähän herkempänä sit niille, mitä sieltä ryhmästä tulee tavallaan.” (Haastattelu.)

”Keskustelimme kyllä mutta olisi pitänyt antaa tilaa kaikkien antaa kertoa enemmän omista valmennuksista eli saada palautettua vanhat asiat ennen kuin oppii uutta.” (Kysely.)

Kouluttajilta olisi toivottu jämäkämpää otetta koulutuskertojen ohjaamiseen. Myös haastattelussa mainittiin, että ryhmäläisten keskinäistä keskustelua olisi voitu rajoittaa, jolloin koulutuskerran aihetta olisi voitu käsitellä syvemmin. Haastattelussa nousi esille, että tutkittavien mielestä koulutuksen sisältö käsiteltiin liian nopeasti, koska koulutettavien keskinäistä keskustelulle annettiin liikaa tilaa tai sille ei ollut riittävästi varattu aikaa koulutusta suunniteltaessa.

”- siellä oli muutamia kertoja et ikään kuin läpijuostiin, koska se puhe vei niin paljon tilaa.” (Haastattelu.)

”Joskus juttelu siirtyi sivuraiteille ja vei aikaa koulutukselta. Kouluttajat olisivat voineet jämäkämmin kääntää puheen taas asiaan.” (Kysely)

10.4 Vertaisryhmän ohjaajana toimiminen

Työparin, toisin sanoen ammattilaisen, kanssa työskentely sujui pääosin hyvin. Kyselylomakavastauksissa yhteistyötä kuvattiin selkeäksi ja mukavaksi. Työparin asiantuntemuksen koettiin antavan mahdollisuuden olla itse vertainen, joka saattoi työskennellä vain omien kokemusten pohjalta.

Osalle vertaisohjaajan rooli ja yhteistyö ammattilaisen kanssa oli selkiytynyt toiminnan alettua, mutta osalle se aiheutti vielä ohjauksetojen jälkeen epäselvyyttä. Kyselylomakkeissa nousi esiin kokemukset taka-alalle jäämisestä. Toivottiin, että olisi voinut olla itse aktiivisemmin mukana sekä suunnittelussa että toteuttamisessa. Vertaisryhmän ohjaajan roolin selkiyttämistä toivottiin koulutusvaiheeseen. Koulutetut halusivat tietää juuri ammattilaisyöparien näkemyksiä vertaisryhmänohjaajan roolista. Ammattilaisten osallisuutta koulutusvaiheessa toivottiin lisättävän tai ainakin heidän tietoisuutta vertaisryhmän ohjaajien roolista ja toiminnasta tulisi selventää etukäteen kouluttajatahon puolelta, koska epäselvyyksiä oli esiintynyt. Esimerkiksi hämmennystä oli aiheuttanut, mikä on vertaisryhmän ohjaajan vastuu ryhmän vetämisessä ja yhteydenpidossa.

”Jotenkin ehkä se ois voinut siellä koulutuksessa jollakin tavalla se työpari enemmän läsnä, että jotenkin enemmän selvyys siitä, miten he kokee meitä.” (Haastattelu.)

”Ohjaustoiminta oli turvallista työparin rinnalla, ei tullut suorittamisen maku vaan sai olla vertaisohjaaja omien taitojen ja kokemusten kautta.” (Kysely.)

” Se oli ihan ok, työparini oli erittäin kokenut valmennusten vetäjä, joten häneltä ne sujuivat rutiinilla. Ehkä kuitenkin jäin juuri tästä syystä hieman taka-alalle.” (Kysely.)

” -päästä ite kans tavallaan esiin omassa roolissa jollailailla.” (Haastattelu.)

Perhevalmennuskertojen suunnitteluun kulutettu aika jakoi kokemukset laajasti. Siihen koettiin menneen ihan liian paljon aikaa, kun taas esiin nousi päinvastainen kokemus, että suunnittelutyöt oli tehty liian hätäisesti. Moni oli myös tyytyväinen suunnitteluvastuun jakautumiseen sekä aikatauluttamiseen. Suunnittelu koettiin kuitenkin välttämättömäksi, jotta saattoi oppia tuntemaan työparia ja hänen tapojaan toimia. Lisäksi suunnittelun oli koettu selkiyttäneen vertaisryhmän ohjaajan roolia. Jotta työpariin tutustuisi paremmin jo ennen ohjauskerroja, ehdotettiin, että ammattilaiset osallistuisivat enemmän jo koulutusvaiheessa.

”Minusta se antoi turvaa ja tukee että niinku etukäteen me nähään.” (Haastattelu.)

”Matalampi kynnys ois lähtee viel jatkamaan jos ei oliskaan niin paljon sitä suunnitteluvastuuta ku itellä.”

Yhteistä oli useamman perhevalmennusryhmän vetäneille, että toiminta oli selkiytynyt. Suunnittelu vei vähemmän aikaa ja oma roolin ymmärtäminen oli vahvistunut.

”En mä voi sanoo et mä oisin ollut epävarma siin ekas ryhmässä että mut kyl mä nyt selkeesti oon varmempi kyl.” (Haastattelu.)

Kouluttajataholta vertaisryhmän ohjaajille jaettiin niin sanotut päiväkirjalomakkeet, joiden avulla työparit saattoivat purkaa tuntemuksia ja kokemuksia ryhmäkerroista. Lisäksi työpareille tarjottiin työnohjausta kaksi kertaa ryhmämuotoisesti, jossa oli siis paikalla useampi työpari sekä ulkopuolinen työnohjaaja. Kysyin haastateltavilta, käyttivätkö he työparin kanssa lomaketta. Haastateltavat eivät ensin muistaneet nähneensä tai saaneen sellaista. Kun lomakkeen tarkoitusta hieman avasi, haastateltavat saivat palautettua mieleensä kyseisen lomakkeen. Suurin osa oli mielestään purkanut työparin kanssa tapaamiset suullisesti, eivätkä olleet kaivanneet lomaketta. Sille olisi löytynyt kuitenkin käyttäjänsä ja hän harmitteli, kun sitä ei ollut yhdessä työparin kanssa käyty lävitse.

”Mä olin et tää on hyvä että on valmiina, mä haluan et se käydään. Mut me ei ikinä käyty sitä. Et se oli kans yksi, mitä mä odotin kans et olisi voinut sen täyttää.” (Haastattelu.)

”Ei mul tullut mieleenkää, enkä mä oo kaivannutkaan.” (Haastattelu.)

Työnohjaus sai paljon kiitosta. Työnohjaus koettiin tärkeäksi, koska siellä saattoi esittää kysymyksiä, jotka nousivat esiin ohjaustoiminnan ollessa käynnissä. Lisäksi sieltä saatiin käytännön vinkkejä sekä ideoita, miten käsitellä eri asioita ja aihepiirejä. Työnohjausta kaikki eivät voineet kuitenkaan täysin hyödyntää, sillä se oli ajoitettu niin, että osalla ohjauskerrat olivat loppuillaan tai loppuneet. Myös kouluttajien puolelta saatu taustatuki oli ollut merkityksellistä. Oma olo oli koettu turvalliseksi, koska tapaamiset oli järjestetty hyvin ja taustatuen olemassaolo oli ollut tiedossa koko toiminnan ajan.

”Mutta se työnohjaus oli ihan kullan arvoista.” (Haastattelu.)

Useat halusivat jatkaa perhevalmennusten ohjaamista edelleen. Motiivina jatkamiseen oli joko ensimmäisten ohjauskertojen myönteinen kokemus tai päinvastoin negatiivinen kokemus, johon halusi saada lisää näkökulmia. Toisen perhevalmennusryhmän vetämisen uskottiin olevan myös helpompaa, kun tietyt rutiinit ja sisällöt olivat tulleet tutuiksi. Syyt, miksi jotkut vastaajista eivät halua jatkaa vertaisryhmän ohjaajana, liittyivät pääasiassa työelämään paluun aiheuttamaan ajanpuutteeseen. Yksi vastaaja oli kokenut, että toiminta oli vaatinut niin paljon ajallista panostusta, että tärkeämpää oli keskittyä nyt vain omaan lapseen. Oman lapsen kasvaminen oli myös syynä, miksi vertaisryhmän ohjaajana toimiminen ei tuntunut enää mielekkäältä.

”haluan ehdottomasti jatkaa, tuntuu että ekan ryhmän jälkeen pääsi vasta vauhtiin ja nyt tietää jo vähän mitä odottaa ja minkälaista on olla vertaisohjaajana” (Kysely.)

”Koska oma lapsi on jo kasvanut vauvaiän ohi, joten on muita asioita joihin aijoin panostaa.” (Kysely.)

10.5 Vertaistuki

Kyselylomakkeissa vertaisryhmän ohjaajat kokivat itsensä tärkeiksi ja merkityksellisiksi ryhmässä. Haastattelussa he nostivat esiin näkökulman, että vanhempien oli helpompaa lähestyä vertaisryhmän ohjaajia kuin sosiaalialan ammattilaisia. Vertaisryhmän ohjaajan läsnäolon uskottiin myös rentouttaneen tilannetta, koska ammattilaisten ajateltiin olevan niin sanotusti jalustalla. Oma tarpeellisuus oli tullut myös esiin, kun ammattilaisparilla ei ollut omia lapsia ja omakohtaista kokemusta vauvaperheen elämästä. Vanhemmat olivat silloin erityisesti kyselleet vertaisryhmän ohjaajalta asioita. Haastateltavat olivat kokeneet, että heidän kokemuksiaan arvostettiin ja kuunneltiin.

”Mä koin että et me niinku ne arvosti niitä kokemuksia, mitä heille kerto, koska he niinku halus niitä kuulla ja sit niinku jotenkin otti ne sillee vakavissaan.” (Haastattelu.)

Osa vertaisryhmän ohjaajista joutui aluksi miettimään oman yksityisyytensä rajoja, mistä he kertovat avoimesti ja mistä eivät. Lisäksi omaa esilläoloa oli joutunut tarkastelemaan useaan otteeseen. Nämä kysymykset olivat saaneet itsestään vastauksia, kun ryhmä oli tullut tutummaksi ja oma rooli selkeämmäksi.

Vertaisryhmän ohjaajat olivat jakaneet erilaisia käytännön neuvoja ja vihjeitä, miten toimia erilaisissa tilanteissa ja ongelmissa, kuten vauvan uniasioissa ja imetyksessä. He olivat kertooneet, millaiset asiat olivat heillä helpottaneet tilannetta. Vauvan hoitoon liittyvien asioiden lisäksi vertaisryhmän ohjaajilta oli kysytty myös esimerkiksi alueen lapsiperheille suunnatuista palveluista. Vastajat kokivat, että he pystyivät kertomaan sellaisiakin neuvoja tai näkökulmia, joita ammattilaiset eivät välttämättä voi jakaa. Haastattelussa joku kuvaili, miten hän kertoi jopa nolon tilanteen, joka oli rentouttanut tapaamiskertaa entisestään. Kokemusten jakamisesta oli ollut myös konkreettista apua perhevalmennuksessa käyville vanhemmille, mikä ilmeni vertaisryhmän ohjaajille vanhempien antamasta suorasta palautteesta.

”Et oli ihan tosi mahtava huomata kun mä sanoin sille yhelle isälle, että hei että meillä toimi tää ja sit se sanoo seuraavalla kerralla vaau tää toimii kiitti tosi paljon. Siit tuli kyl ihan mieletön fiilis. Tätä se vertaistuki on.” (Haastattelu.)

” Mä menin sit hänen kanssaan juttelee ja sitku mä jotenkin sillee et sille tuli sellanen huuuuuh. Jotenkin vielä että se omakohtaisen kokemuksen kautta, että voi ku joku ois mulleki tullu tollai sanomaan, että sä pärjää. Jotenkin siit tuli ihan sellanen mahtava semmonen, että oisiks mä voinut toimii ehkä jopa ehkä ennaltaehkäisevänä tässä.” (Haastattelu.)

Vertaisryhmän ohjaajat kokivat, että vertaistuen muodostumista ja vahvistamista voisi vielä syventää tulevaisuudessa. He haluaisivat antaa vielä enemmän tilaisuutta siihen, että perhevalmennuksessa olevat vanhemmat verkostoituisivat keskenään. Haastateltavat kokivat, että vanhempien on helpompi keskustella keskenään, kun vertaisryhmän ohjaaja on ensin kertonut omista tuntemuksistaan ja kokemuksistaan, niistä noloistakin ja jopa hieman liioitellen.

”Ehkä se on kuitenkin tärkein juttu, että he keskenään niinku verkostoituis.” (Haastattelu.)

”Oma rooli vertaisvanhempana on olla rohkaisemassa siinä, niissä tilanteissa ihmisiä puhumaan niinku kaikenlaisista asioista.” (Haastattelu.)

10.6 Toiminnan merkitys vertaiselle

Toimintaan ryhtymisen taustalla oli erilaisia motiiveja. Joku halusi auttaa muita ja koki siihen luontaista tarvetta. Jollekin se merkitsi sitä, että saattoi tehdä jotain yhteiskunnallisesti tärkeää ja hyödyllistä. Joku taas halusi luoda positiivista asennetta vanhemmille, että kaikki ei välttämättä ole alussa täydellistä, mutta kaikesta voi selvitä.

”halusin olla esimerkki, että kaikesta selviää.” (Kysely.)

Kyselylomakkeista selvisi, että vastaajat ovat kokeneet vertaisryhmän ohjaajana toimimisen tärkeänä ja merkitykselliseksi myös heille itselle. Ohjaajana toimiminen on lisännyt itsevarmuutta, kun on voinut auttaa ja tukea muita. Toiminnan avulla on voinut irrottautua arjesta ja saanut siten jaksamista omaan arkeen. Sekä kyselylomakkeista että haastattelusta nousee esiin, että oma vanhemmuus oli koettu vahvistuneen ohjausten myötä. Kun tuoreet vanhemmat kyselivät asioita ja kertoivat haasteista, niin omat vanhemmuuden ensiaskeleet muistuvat mieleen. Tällaisissa tilanteissa vertaisryhmän ohjaajat olivat kokeneet, että tuostakin haasteesta me olemme selvinneet.

”Olen saanut tunteen, että minulla on jotain annettavaa uusille perheille, että voin olla avuksi ja hyödyksi.” (Kysely.)

” Itse ohjaajana toimiminen oli eheyttävä kokemus.” (Kysely.)

” Sellanen toi ehkä myös itsetuntoa äitinä.” (Haastattelu.)

Vertaistuen muodostuminen ei ollut vain yksisuuntaista, vaan vertaisryhmän ohjaajat saivat kokea vertaistukea perhevalmennuksessa olevilta vanhemmilta. Myös ohjaajat olivat saaneet apua omaan arkeen. He olivat voineet tarkastella omaa tilannetta toisesta näkökulmasta oppien samalla uusia asioita. Vastaajat kokivat, että myös koulutuksesta oli tullut heille vertaistuen mahdollistaja. Jotkut vastaajat olivat siitä yllättyneitä. Toisten ohjaajien kanssa saattoi jakaa omia kokemuksia perhevalmennuksista ja omasta vanhemmuudesta. Lisäksi perhevalmennusryhmissä toimiminen herätti kysymyksiä ja erilaisia kokemuksia, joita saattoi jakaa jo koulutusvaiheessa, mutta myös ryhmänohjausten ollessa käynnissä.

”Vertaisryhmän ohjaajana on ollut antoisaa ja myös mieltä virkistävää. Olen tuntenut itseni tärkeäksi antaessani vinkkejä ja neuvoja uuden elämän kynnyk-

sellä oleville vanhemmille. Olen myös oppinut heiltä muutaman uuden asian joita aion jatkossa hyödyntää.” (Kysely.)

”Puhuimme ”samaa kieltä” ja se oli mukavaa.” (Kysely.)

11 Johtopäätökset

Vertaisryhmän ohjaajilla oli tutkimushetkellä takana kaksi, kolme tai neljä ohjauskertaa. Yksi vastaaja ei vastannut kysymykseen. Toinen kysyi, mitä tarkoitan ohjauksella. Kysymyksen tarkoitus ei ollut selkeä kaikille vastaajille. Muihin taustakysymyksiin kaikki vastasivat. Lähes kaikki olivat ohjanneet vain yhtä perhevalmennusryhmää, mutta kahdella oli jo kokemusta kahdesta eri ryhmästä. Samanlainen suhde oli ohjausparien lukumäärässä eli yksi ohjauspari oli ollut seitsemällä ja kaksi kahdella.

Kun ihmisiä yhdistää samanlainen tilanne tai kokemus, muodostuu vertaistukea. Vertaistukeen määriteltiin kuuluvan erilaisten kokemusten jakamista. Vaikka kokemukset olisivat erilaisia, niistä löytyy myös paljon samankaltaisuutta. Vastaajien vertaistuen määrittely vastaa hyvin kirjallisuuden määrittelemää. Vertaistoiminnassa on keskeistä kokemukset ja niiden jakaminen (Hyväri 2005: 214). Vastaajat määrittelevät vertaistuen sisältävän erilaisia tuen muotoja, kuten kuuntelemista, omien kokemusten jakamista ja erilaisten näkökulmien esiin tuomista. Vertaistukea ei ole vain tietynlainen toiminta, vaan sitä voi saada ja antaa eri tavoin ja eri muodoissa (Nylund 2005:203).

Vertaisryhmän ohjaaja määriteltiin henkilöksi, jolla on samanlaisia kokemuksia kuin ryhmään kuuluvilla henkilöillä. Vertaisryhmän ohjaajan toiminta perustuu omiin kokemuksiin ja hän antaa erityisesti käytäntöön liittyviä vinkkejä. Vertaisryhmän ohjaajan tehtäviin kuuluu myös ryhmän ohjaamiseen liittyviä yleisiä asioita eli hänen tulee huolehtia ryhmästä ja sen jäsenistä. Vastaajat määrittelivät vertaisryhmän ohjaajan lähes samalla tavoin kuin olen viitekehyyksessäni huomionnut vertaisryhmän ohjaajuuden. Vertaisryhmän ohjaaja on itse vertainen, joten hänen toimintansa perustuu siis omiin kokemuksiin, eikä asiantuntijuuteen. Hänen tehtävänä on kuitenkin samalla huolehtia ryhmästä. (Järvinen ym. 2006: 38, 42.)

Tulokset osoittivat, että vertaisryhmän ohjaajat olivat kokeneet paljon erilaisia tuntemuksia. Koulutus kuvattiin yleisesti kattavaksi, mielenkiintoiseksi sekä monipuoliseksi. Vaikka koulutuksesta oli jäänyt vastaajille hyvä kokemus, koulutuksen sisällöstä löytyi vielä epäkohtia. Toimintamuoto oli täysin uusi, joten asioista ei ollut järjestäjillä aikaisempaa kokemusta.

Vastaajat kaipasivat käytännönläheisempää opetusta, jotta he tietäisivät, miten perhevalmennuskertoja kannattaisi ohjata. Kaikilla ei ollut enää muistissa oma perhevalmennus tai

sen sisältö oli saattanut muuttua omasta perhevalmennuksesta, joten esimerkiksi käsiteltävät teemat olivat vieraita. Ratkaisuksi ehdotettiin materiaalia, joka sisältäisi tietoisuuksia sekä vinkkejä siitä, mitä eri teemoista voi keskustella ja kysyä. Koska koulutusta kehitettiin sopivan mittaiseksi, sen pidentämistä ei pidetty mielekkäänä. Lisäksi vastaajat eivät osanneet ehdottaa, mitä koulutuksesta olisi voinut jättää pois.

On tavallista, että ihmisten tarve keskustella omista asioista vaihtelee, mikä tulee myös ilmi vastauksissa. Osa vastaajista koki todella tärkeänä, että oli saanut keskustella omista asioista koulutuksen aikana, kun taas joidenkin mielestä se lähinnä häiritsi koulutusta, sillä he eivät kokeneet keskustelulle olevan tarvetta. Yhteistä molemmille mielipiteille oli kuitenkin se, että koulutuksen sisältö käsiteltiin osin liian hätäisesti, koska keskustelulle ei ollut varattu riittävästi aikaa, eivätkä kouluttajat kääntäneet keskustelua takaisin aiheeseen riittävän jämäkästi.

Ne, jotka kokivat kokemusten jakamisen keskeiseksi asiaksi, halusivat keskustelulle vielä enemmän aikaa ja tilaa, jotta omat kokemukset voisi jakaa vielä syvällisemmin. Lisäksi vanhat asiat haluttiin palauttaa mieleen, jotta voisi oppia uutta ja olla avoimin mielin. Ryhmän ohjaamisessa pidetään tärkeänä, että ohjaaja on käsitellyt riittävästi omia kokemuksiaan. Ryhmän ohjaaminen tasavertaisesti on haastavaa, jos on itse tunteidensa vallassa. (Vilén ym. 2002: 272-273.) Tämän vuoksi voidaan pitää merkityksellisenä sitä, että ihmiset voivat jakaa omia kokemuksia, jotka voivat olla hyvin moninaiset. Esimerkiksi jollekin vertaisryhmän ohjaajalle oma vauva-aika ja oma perhevalmennuskerta voi aiheuttaa hyvin voimakkaita kokemuksia ja tunteita erityisesti, jos kokemus on negatiivinen. Jotta keskinäinen keskustelu ja tutustuminen eivät kuluttaisi koulutuskertoihin varattua aikaa, ehdotettiin niitä varten varattavan yksi tai kaksi tapaamiskertaa lisää.

Vertaisryhmän ohjaajan rooli koettiin ohjauskertojen jälkeen vielä epäselväksi, vaikka se oli osalle selkiytynyt toiminnan kautta. Vastaajat kaipasivat erityisesti ammattilais-työparien näkemyksiä vertaisryhmän ohjaajan roolista, eli mitä he odottavat ja haluavat koulutetuilta. Kun henkilön oma roolikäsitys poikkeaa toisen asettamasta rooliodotuksesta, puhutaan rooliristiriidasta. Se vaikuttaa toimintaa ja vie yksilön energiaa. Usein se johtaa ongelmiin ja väärinkäsityksiin. Rooliristiriitoja voidaan ehkäistä esimerkiksi koulutuksen ja työnohjauksen avulla. (Niemistö 2002: 103 -105.) Ammattilaisten osallisuutta koulutusvaiheessa toivottiin lisättävän. Jos ammattilaiset eivät ehdi osallistua koulutukseen, tulisi kouluttajatahon ohjeistaa ammattilaisia muulla tavoin vertaisryhmän ohjaajan toiminnasta, tehtävistä ja roolista. Vertaisryhmän ohjaajan toimintaa tulisi selkeyttää vielä lisää. Kaikkiin ohjaajiin pätevä roolimäärittely on kuitenkin mahdotonta, sillä siihen vaikuttaa ohjaajan persoonallisuus sekä ryhmä ja työparin yhteistyö. Ryhmän ohjaajuuteen kuuluu erilaisia rooleja, koska ryhmän ohjaaminen sisältää erilaisia tehtäviä. Henkilöiden yksilölliset erot ovat myös vaikuttamassa

ryhmän ohjaajan toimintarooliin. (Niemistö 2002: 99, 101.) Lisäksi roolin avaamista hankaloittaa ryhmien erilaisuus. Yhtä tiettyä ryhmätyyppiä ei ole, vaan jokainen ryhmä on omanlaisensa. Jokaiseen ryhmään vaikuttaa aina ohjaajat ja osallistujat sekä heidän välilleen syntyvä dynamiikka. (Alitolppa -Niitamo 2008: 22.) Kaksi vastaajaa, joilla oli jo kahdesta perhevalmennusryhmästä kokemusta, ajattelivat, että useamman ryhmän vetäminen oli vahvistanut omaa toimintaa ja roolia. Ne eivät aiheuttaneet enää epäselvyyksiä tai ristiriitoja. Näin ollen voidaan todeta sama kuin Raimo Niemistö(2002:94), että rooli ja myös ammatti-identiteetti kehittyvät toiminnan kautta.

Suurimmalla osalla työparin kanssa työskentely oli sujunut hyvin. Yhteistyötä kuvattiin selkeäksi ja mukavaksi. Kahdella vastaajalla oli kuitenkin myös toisenlainen kokemus. He kokivat, että jäivät taka-alalle, eivätkä päässeet omassa roolissaan esille. He olisivat halunneet olla vahvemmin esillä sekä suunnittelussa että ohjaustilanteissa. Kahden ohjaajan yhteistyö ei aina ole ongelmaton. Toinen ohjaaja voi asettua pysyvästi aktiiviseen ja toinen dominoivaan rooliin, mikä saattaa häiritä ohjaajien luontevaa yhteistyötä. Tällaisissa tilanteissa yhteinen suunnittelu on tärkeää. Ryhmän etu on, että ohjaajat täydentävät toisiaan ja heidän välillään vallitsee luottamus. (Niemistö 2002: 72.) Työparin kanssa työskentely on opettelua, sillä kummallakin on oma tapansa suunnitella ja ohjata. Yhteistyö ei välttämättä lähde käyntiin toivotulla tavalla. Tällöin vaaditaan keskustelua, jossa omista tuntemuksista on pystyttävä avoimesti kertomaan. Muuten passiivisesta roolista on vaikea päästä aktiivisempaan osaan.

Perhevalmennuskertojen suunnittelu herätti paljon keskustelua. Se jakoi kokemuksia laajasti. Siihen koettiin menneen liikaa aikaa, sopivasti tai sitten se oli tehty liian hätäisesti. Suunnittelua pidettiin kuitenkin tärkeänä, koska muuten työparin tapojen oppiminen olisi ollut mahdotonta. Lisäksi suunnittelu avasi omaa roolia ja tehtävää ryhmässä. Suunnitteluvaiheessa ohjaajat voivat keskustella mieleen nousseista asioista sekä sopia käytännöistä ja tehtävien jaosta. Lisäksi ennen ryhmätapaamista tulisi keskustella tapaamisen teema ja sopia tapa, miten teemaa käsitellään. (Alitolppa - Niitamo 2008: 21.) Suunnitteluvaihetta ei tulisi vähätellä, sillä se sisältää tärkeitä elementtejä, joiden avulla ryhmätoiminnasta voi onnistua paremmin.

Kouluttajat olivat tehneet päiväkirjalomakkeet, jotta vertaisryhmän ohjaajat voisivat arvioida omaa ja työparin toimintaa. Todellisuudessa kukaan ei ollut käyttänyt kyseistä lomaketta. Se oli täysin unohdettu, eikä sille koettu olevan käyttöä. Lähes kaikki kokivat, että suullinen keskustelu työparin kanssa oli riittävä. Yksi vastaaja olisi halunnut käyttää lomaketta, mutta hän ei ollut osannut sitä vaatia, joten he eivät koskaan käyneet sitä läpi yhdessä työparin kanssa. Oman toiminnan kehittäminen on mahdollista, kun arvioi toimintaa jatkuvasti esimerkiksi päiväkirjan avulla tai työparin kanssa tehtyjen palautekeskustelujen kautta (Euramaa 2001: 33). Oleellista ei ole se, miten arviointikeskustelu tulee tehtyä. Merkittävintä on se,

että arviointi- ja palautekeskusteluja tehdään, jolloin oman toiminnan kehittäminen mahdollistuu. Kouluttajien laatima päiväkirjalomake voi olla hyvä apuväline, mutta sen käyttäminen ei ole välttämätöntä. Sen avulla vertaisryhmän ohjaajan on helpompi avata keskustelua tai vaatia yhteistä palautekeskustelua.

Työnohjaus sai kaikilta vastaajilta positiivista palautetta. Sen avulla sai vastauksia kysymyksiin. Lisäksi sieltä sai käytännön neuvoja erilaisiin tilanteisiin ja aiheisiin. Kaisli Syrjänen (2004: 62) toteaa, että vapaaehtoisten työnohjaus on paikka, jossa voi jakaa kokemuksia, peilata omia kokemuksia toisten kokemuksiin ja saada uutta näkökulmaan erilaisiin tilanteisiin. Vertaisryhmän ohjaajat ovat kokeneet työnohjauksen merkityksenä juuri sellaisena kuin sen halutaan olevan. Mahdollisuus keskustella toisten kanssa sitouttaa ihmistä toimintaan (Syrjänen 2004: 59). Jotta vertaisryhmän ohjaaja voi hyödyntää työnohjauksesta saatuja neuvoja, tulisi työnohjauksen olla ajoitettu ohjauksetojen eri vaiheisiin. Vertaisryhmän ohjaajat ohjasivat omassa tahdissaan ryhmiä, joten työnohjauskerta saattoi olla jo kaikkien ohjauksetojen päätyttyä.

Vertaisryhmän ohjaajat olivat kokeneet, että vanhempien oli helpompi lähestyä heitä kuin sosiaalialan ammattilaisia. Erityisesti oma tarpeellisuus oli noussut esiin, kun ammattilaisella ei ollut itsellä lasta. Vastaajat olivat kokeneet, että heidän ajatuksiaan oli arvostettu ja kuunneltu erityisen tarkkaan. Osalle yksityisyyden rajat olivat aiheuttaneet mietintää siitä, missä määrin he haluavat jakaa omia asioitaan. Terttu Munnukan ja Irma Kiikkalan artikkeli käsittelee äitien kokemuksia Internetin postituslistoista. Siinä tarkasteltiin äitien suhdetta terveydenhoitajaan. Terveydenhoitaja saattoi vaihtua usein, mikä häytti suhdetta. Lisäksi äidit kokivat, että neuvolan terveydenhoitajat omaavat vain ammatillisen kirjatiedot, mutta ei kokemustietoa. (Munnukka & Kiikkala 2001: 518.) Kokemukset voivat olla samansuuntaiset suhteessa sosiaalialan ammattilaisiin. Vertaisryhmän ohjaajat olivat itse joskus perhevalmenuksessa ja nyt he saattoivat tarkkailla ohjaajan näkökulmasta tilannetta.

Jaetut kokemukset olivat erittäin käytännönläheisiä. Ne liittyivät esimerkiksi uniasioihin, imetykseen tai lapsiperheen palveluihin. Munnukan ja Kiikkalan artikkelin mukaan vanhemmat arvostavat juuri sellaista tietoa, joka lisää heidän varmuutta pienen lapsen kanssa toimiessa. Tärkeimpiä keskustelunaiheita ovat arkiset asiat, kuten imetys, vauvan hoito ja perheen pulmat. (Munnukka & Kiikkala 2001: 515-516.) Tutkimukseni vastaajat olivat voineet kertoa myös sellaisia näkökulmia, joita he ajattelivat, etteivät ammattilaiset voisi kertoa. Kokemusten jakaminen oli tuottanut muille vanhemmille konkreettista apua, mikä oli ilahduttanut vertaisryhmän ohjaajia. Eräs vastaaja jopa koki, että hän saattoi omien kokemusten jakamisella auttaa erästä vanhempaa niin, että hän koki itsensä ennaltaehkäisevänä. Omakohtainen kokemus toi tunteen, että tästä saattoi olla hyötyä toiselle erittäin paljon.

Vertaisryhmän ohjaajat kokivat, että vertaistuen muodostumiseen ja vahvistamiseen tulisi vielä enemmän kiinnittää huomiota. He eivät voi olla kaikkien ystäviä, joten he kokivat, että heidän tulisi vielä enemmän panostaa vanhempien keskinäiseen verkostoitumiseen. Omat tunteukset ja kokemukset, jotka saattoivat olla jopa noloja, auttavat vanhempia kertomaan myös omista kokemuksista. Vertaisryhmän ohjaajat ovat oivaltaneet juuri sen tehtävän, joka heillä on. Ohjaajan tehtävänä on mahdollistaa ryhmän jäsenten kokemusten jakamisen ja saada heitä oivaltamaan vastauksia kysymyksiin ja mietteisiin (Järvinen ym. 2006: 38).

Toimintaan osallistumisen taustalla vastaajilla oli erilaisia motiiveja. Ne liittyivät auttamiseen haluun, luontaiseen tarpeeseen sekä yhteiskunnalliseen hyvään. Jonkun tavoitteena taas oli luoda positiivista asennetta vanhemmille. Motiivit taustalla olivat erittäin tavanomaiset. Vapaaehtoistoiminnan taustalla on todettu olevan motiiveina halu auttaa, oppia ja saada uusia kokemuksia sekä halu vaikuttaa omaan elämään ja yhteiskuntaan. Ihmiset ovat tavallisesti kiinnostuneista asioista oman elämäntilanteensa mukaisesti. (Hakkarainen & Syrjänen 2004: 22-24.)

Vertaisryhmän ohjaajana toimiminen on ollut erittäin merkityksellistä ohjaajille itselleen. He kuvailivat, että itsevarmuus on lisääntynyt. Toiminnan avulla on voinut irrottautua itse omasta arjesta ja saanut sitä kautta jaksamista omaan arkeen. Oma vanhemmuus oli myös vahvistunut, kun huomasi selvinneensä monista erilaisista asioista. Ohjaajana toimimista kuvattiin jopa eheyttävänä kokemuksena. Muiden auttamisesta on hyötyä myös auttajalle, sillä muiden auttaminen voi vahvistaa yksilön omanarvontuntoa. Kaikille ihmisille on merkittävää kokea itsensä hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Oman tilanteen ymmärrys kasvaa samalla, kun vertaisryhmän ohjaaja auttaa muita samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia. Samalla se lisää ohjaajan fyysistä ja psyykkistä energisyyttä. (Jantunen 2010: 87-88.)

Vertaisryhmän ohjaajat eivät vain mahdollista perhevalmennuksessa olevien vanhempien välistä vertaistukea, vaan he olivat saaneet vertaistuen kokemuksen myös itse. Vertaistukea oli muodostunut sekä perhevalmennusryhmissä että koulutuksessa olevien välille. Ohjaajat olivat myös oppineet uusia asioita ja saaneet samalla myös jakaa omia kokemuksiaan ja tunteuksiaan. Vastaajat olivat olleet jopa yllättyneitä siitä, että koulutettujen välille oli muodostunut niin hyvä ryhmähenki, että he olivat myös voineet nauttia vertaistuen mahdollisuudesta.

Lähes kaikki vastaajat halusivat jatkaa perhevalmennusten ohjaamista. Motiivina jatkamiselle oli ensimmäisen kerran myönteinen tai negatiivinen kokemus. He joko kokivat työnsä erittäin antoisana tai he halusivat saada vertaisohjaajana toimimiselle uudenlaista näkökulmaa ja kokemusta. Muutamat eivät enää halunneet jatkaa. Syyt liittyivät joko ajanpuutteeseen tai työelämään paluuseen. Edellä jo todettiin, että vapaaehtoistyö liittyy myös elämäntilanteeseen. Kun vanhempi palaa takaisin työelämään, hän tietyllä tavalla irtautuu myös kotiäidin tai -isän

arjesta. Tällöin vauvaperheen arki ei välttämättä tunnu enää yhtä läheiseltä asialta. Vapaaehtoistyö vie myös aikaa, joten sitoutuminen voi olla haastavaa. Esimerkiksi lasten hoidon järjestäminen ja siirtyminen paikasta toiseen voivat aiheuttaa ongelmia, jotka heikentävät mahdollisuutta osallistua toimintaan jatkossa.

12 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, joten yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tutkimuksen luotettavuutta, jonka keskeiset kysymykset liittyvät totuuteen ja tietoon objektiivisesti. Laadullisen tutkimuksen piirissä on erilaisia näkemyksiä, mitkä ovat tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä. Kirjallisuudessa luotettavuus käsitellään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validius tarkoittaa, onko tutkimusmenetelmä tai mittari mitannut juuri sitä, mitä sillä on ollut tarkoituskin mitata, kun taas reliabiliteetti tarkoittaa, ovatko tutkimustulokset toistettavissa. Näiden kahden käsitteen käyttöä laadullisessa tutkimuksessa on kuitenkin kritisoitu. Luotettavuuden arvioinnissa onkin hyvä muistaa, että tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, joten tutkimusraportin tulee olla sisällöltään johdonmukainen. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 134, 136, 140; Hirsjärvi ym. 226.)

Sekä koko opinnäytetyössäni että tässä eettisyyden arvioinnissa otin huomioon tutkijalle asetetut eettiset ohjeet. Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut kulkevat rinnakkain. Kun tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, työ on uskottava. (Tuomi & Sarajärvi ym. 2009: 132.) Jotta tutkimus on eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja tulosten suhteen uskottava, tutkimus tulee suorittaa hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Siihen kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämässä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tutkimuksessa tulee myös käyttää kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus-, ja arviointimenetelmiä. Hyvään tieteellisen käytäntöön kuuluvat myös muun muassa raportoinnin yksityiskohtaisuus ja muiden tutkijoiden töiden kunnioittaminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta.)

Kyselylomakkeeseen vastasivat kaikki yhdeksän tutkittavaa. Ryhmähaastatteluun osallistui yksi vähemmän eli kahdeksan tutkittavaa. Yksi ryhmähaastattelussa ollut jäi hieman taka-alalle, sillä hänellä oli lapsi mukana. Hän osallistui keskusteluun aina ajoittain. Koska kaikki tutkittavat osallistuivat ainakin joltain osin tutkimukseen, voidaan todeta, että osallistumisprosentti tutkimukseen oli erittäin hyvä. Tutkimukseen osallistuneet oli helppo valita, sillä rajaus oli selkeä: kaikki koulutukseen osallistuneet. Olin itse yksi koulutukseen osallistuneista, mutta rajasin itseni tutkimuksen ulkopuolelle.

Koska olin yksi koulutetuista, oma asemiani tutkijana vaatii erityistä tarkastelua. Ennen opinnäytetyön aloittamista sekä tutkimukseni eri vaiheissa olen pohtinut, mitä merkitsee se, että

tunnen tutkittavat. Oman taustani vuoksi ymmärsin vertaisryhmän ohjaaja - koulusta ja - toimintaa sekä sen tavoitteita. Lisäksi minulla oli jo luotuna luottamuksellista suhdetta tutkittaviin, sillä olimme jakaneet kokemuksiamme koulutuksen aikana. Toisaalta toistemme tunteminen voi heikentää vastaajien uskallusta vastata kysymyksiin rehellisesti. Tämän vuoksi halusin tarjota anonyymien vastausmahdollisuuden. Jos tutkittavat uskalsivat ryhmähaastattelussa kertoa omia kokemuksiaan muiden koulutettujen kanssa, uskon, että he uskalsivat kertoa niitä samalla myös minun kuullen.

Objektiivisuuden ongelmaa tarkastellessa on hyvä erottaa havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus. Periaatteessa laadullisten tutkimusten osalta on myönnetty, että tuloksiin vaikuttaa myös tutkija, koska tutkija luo tutkimusasetelman ja tulkitsee aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 135-136.) Tutkijan tulee aktiivisesti tiedostaa omat asenteensa ja uskomuksensa. Samalla hänen tulee toimia niin, etteivät ne vaikuttaisi tutkimukseen merkittävästi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka.) Ennen työn aloittamista en tiennyt, millaiseksi vertaisryhmän ohjaajat olivat kokeneet koulutuksen ja toiminnan. Omien ajatusten ja kokemusten vaikutusta tutkimukseen olen pyrkinyt pienentämään. Tietoisesti etsin tutkimukseni aineistosta analysointivaiheessa vastakkaisia mielipiteitä ja kokemuksia, jotta en nostaisi vain yhtä näkökulmaa esille. Oma taustani vertaisryhmän ohjaajana toimimisessa poikkesi myös monelta osin tutkittavien taustoista, sillä minulla on jo aiempaa kokemusta ryhmien ohjaamisesta. Lisäksi olin koulutetuista ainoa, jonka ammattilaistyöpari oli yksi kouluttajista. Hänelle toimintamalli oli siis ennestään paljon tutumpi kuin tutkittavien työpareille. Oma kokemukseni oli ollut erittäin neutraali, enkä ole alkanut pohtia ennen tutkimusta tai tutkimuksen aikana koulutusta ja toimintaa laatimieni kysymysten pohjalta. Olen koko työn ajan pyrkinyt tiedostamaan oman asemani. Lisäksi olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman avoin ja avarakatseinen, jotta voisin löytää erilaisia kokemuksia ja kehittämisenäkökulmia. En usko, että oma asemani vaikutti tutkimustulokseen merkittävästi, koska olen tarkastellut omaa asemaani ja objektiivisuuttani tutkimuksen eri vaiheissa, mutta erityisesti analysointivaiheessa. Olen myös yrittänyt vahvistaa tulosten luotettavuutta erilaisilla suorilla lainauksilla, joita olen ottanut sekä kyselyvastauksista että litteroidusta ryhmähaastattelusta. Tutkimusselosteessa tulisi olla suorita haastatteluotteita, jotka perustelevat tutkijan esittämiä tulkintoja (Hirsjärvi ym. 2007: 228).

Ryhmähaastattelun lisäksi valitsin kyselylomakkeen, jotta tutkittavat saivat vastata anonyymisti ilman ryhmäpainetta. Ajattelin, että kaksi aineiston keräämistä antaisi myös syvempää tietoa aiheesta. Tutkimukseen osallistuneet saattoivat pohtia omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan jo ennen ryhmähaastattelua. Tutkimusmenetelmien yhteiskäyttöä pidetään tutkimuksen pätevyyttä lisäävänä tekijänä (Hirsjärvi ym. 2007: 228).

Tavallisia virheitä kysymyksenasettelussa on, että kysymys ei ole yksiselitteinen tai se on johdatteleva (Mäkinen 2006:93). Kyselylomakkeen taustatietokysymyksessä ilmeni ongelmia. Kysymystä siitä, kuinka monta ohjausta olet tehnyt, ei olleet kaikki vastaajat ymmärtäneet. Näin ollen aineistoa analysoidessa en voinut olla täysin varma, että olivatko muutkaan vastaajat ymmärtäneet kysymystä. Muihin taustatietovastauksiin verrattuna koin vastausten kuitenkin olevan loogisia. Kysymystä olisi tullut selkeyttää vielä enemmän, jotta vastaajat olisivat ymmärtäneet, että tarkoitin perhevalmennuskertojen määrää, joissa vastaaja on ollut mukana ohjaamassa. Muuten vastauksiin vastattiin kysymysten mukaisesti. Ryhmähaastattelussa minun ei tarvinnut avata kysymyksiä, vaan kysymysten esittäminen riitti. Käytin haastattelussa teemahaastattelurunkoon kirjoittamiani kysymyksiä, joiden lisäksi esitin tarkentavia kysymyksiä. Arviointilomaketta täytyi käsitteellä avata, sillä haastateltavat eivät muistaneet, mikä se oli. Pysin huomioimaan myös hiljaisempia kysymällä heiltä, mitä sinä ajattelet tai miten sinä olet kokenut tämän asian. Näin sain heidätkin osallistettua paremmin ryhmähaastattelutilanteessa.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta. Laadullisessa aineistossa lukijalle tulisi kertoa aineiston analyysissä käytetyn luokittelun syntyminen ja sen perusteet. (Hirsjärvi ym. 2007: 226-227.) Kuvasin tutkielman toteuttamisen eri vaiheita ja pyrin perustelemaan valintani. Jotta lukija saa tarkan tiedon työni toteutuksesta, kuvasin muun muassa haastattelujen ja kyselylomakkeiden toteuttamisen, haastattelun keston sekä häiriötekijät. Huomioin eri vaiheissa, että tutkimus onnistuisi ja se olisi paikkansa pitävä. Esimerkiksi ryhmähaastattelussa käytin kahta mikrofonia, jotta voisin taata kaikkien vastaajien äänen kuulumisen ja litteroinnin onnistumisen. Työssäni kuvattujen yksityiskohtien ja liitteinä olevien kyselyrunkojen perusteella tutkimus voitaisiin toteuttaa uudelleen.

Tutkimuksen uudelleen toteuttaminen ei kuitenkaan täysin toisi samanlaisia tuloksia. Koulutuksen osalta tulokset tuskin muuttuisivat, mutta toiminnan osalta vastaukset voisivat olla osin erilaisia. Monet tutkittavista ovat jatkaneet vertaisryhmän ohjaajana toimimista, joten heidän kokemukset ovat saattaneet muokkautua edelleen kokemuksen myötä. Tutkimus kohdistui vain yhteen koulutukseen, joten tutkimusta ei voi yleistää kaikkien erilaisten vertaisryhmien ohjaajiin tai mahdollisiin myöhemmin koulutettaviin perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaajiin. Tutkimuksen tuloksia sekä tutkimuksen runkoa voidaan kuitenkin hyödyntää koulutuksen kehittämisessä sekä mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Kyselylomake kuitenkin vaatisi pieniä muutoksia taustatietokysymysten osalta edellä pohdittujen näkökulmien vuoksi.

Tutkimusetiikan yksi peruste on, että tutkittaville tulee taata mahdollisuus anonymiteetin. Anonymiteetin säilyttäminen lisää tutkijan vapautta, sillä hän voi käsitellä arkojakin asioita. Lisäksi tutkimuksen objektiivisuus kasvaa, sillä lupaus henkilöllisyyden salaaminen rohkaisee

ihmisiä puhumaan rehellisesti. (Mäenpää 2006: 114.) Korostin anonyymiutta jo helmikuussa, jolloin kerroin vertaisryhmän ohjaajille ensimmäistä kertaa tulevasta tutkimuksesta. Lisäksi painotin sitä haastattelukutsun ja kyselylomakkeen lähettämisen yhteydessä. Nostin asian vielä esille ryhmähaastattelussa, jossa vielä muistutin salassapitovelvollisuudesta. Anonyymiuden suojaamiseksi olen tehnyt tutkimukseni aikana useita valintoja. Esimerkiksi jätin tunnustetiedot pois, koska niillä ei ollut tutkimustulosten kannalta merkitystä. En tuonut esille vastaajan sukupuolta, ikää tai ohjauspaikkaa, jotta tutkimustuloksia ei voi kohdistaa yhteen tiettyyn vastaajaan. Jouduin myös rajaamaan muutamia tutkimustuloksia pois, koska niihin liittyi selkeä asia, jonka perusteella vastaus olisi voitu yksilöidä kohdistuvan tiettyyn henkilöön tai tiettyyn paikkaan ja sitä kautta myös tiettyyn henkilöön. Tällainen vihje saattoi olla esimerkiksi ohjauspaikkaan liittyvä kommentti. Uskon, että pystyin luomaan luottamuksen ilmapiirin sekä kyselylomakkeessa että ryhmähaastattelussa. Kyselylomakkeessa nousi joitakin arkoja asioita esille. Lisäksi ryhmähaastattelussa käyty keskustelu toi paljon näkökulmia ja ajatuksia. Sain muutaman kerran ryhmähaastattelun aikana kuulla kommentin: ”uskallan kertoa, kun tämä tietohan ei mene eteenpäin”, joten ryhmähaastattelu koettiin luottamukselliseksi paikaksi keskustella asioista. Aineiston säilyttämiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta anonyymi-teetti ei vaarannu (Mäenpää 2006: 120). En merkinnyt aineistoihin tunnistemerkintöjä, joiden avulla voisi päätellä, kuka vastasi. Lisäksi säilytin aineiston niin, että muut eivät sitä ole voineet kuunnella, katsoa ja lukea. Opinnäytetyöprosessin päättyessä kaikki aineistot hävitetään.

13 Pohdinta

Opinnäytetyössäni oli kaksi tutkimuskysymystä, joiden tarkoitus oli selvittää vertaisryhmän ohjaajien kokemuksia perhevalmennuksessa toimimisesta sekä heidän kehittämisehdotukset koulutuksesta ja vertaisryhmän ohjaajana toimimisesta. Tutkimustulokset vastasivat kysymyksiin erittäin kattavasti. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kaikki vastaajat kokivat vertaisryhmän ohjaajana toimimisen hyvänä kokemuksena. Kehittämisenäkökulma ei ollut tarpeeton, sillä vastaajien mielestä sekä koulutus että toiminta vaativat vielä kehittämistä. Millaisiin asioihin koulutuksen järjestäjätahon tulisi kiinnittää huomiota?

Koulutukseen kaivattiin käytännönläheisempää otetta, koska kaikilla ei ollut tietoa, millaisista asioista perhevalmennuskerta rakentuu. Erityisesti nousi esille vastaus, jonka mukaan vastaajalla ei ollut mitään tietoa siitä, mitä perhevalmennuskerrat sisältävät. Tieto on kuitenkin erittäin merkityksellinen, jotta voi ohjata ryhmiä. Ammatillisilla on käytössään kansiot, jotka sisältävät materiaalia erilaisista teemoista. Tällaisen kansion tekeminen vertaisryhmän ohjaajille tuskin olisi iso työ. Lisäksi koulutuksessa tulisi huomioida paremmin, mistä perhevalmennuskerroissa voi keskustella sekä millaisia keskustelukysymyksiä voi esittää.

Oman haasteensa koulutuksen rakentamiselle tuo kokemus siitä, että teoreettiselle osuudelle ja koulutettavien keskinäiselle keskustelulle haluttiin enemmän aikaa. Koulutusta ei kuitenkaan haluttu pidentää, eikä siitä saisi poistaa mitään. Koulutuksessa tulisi olla selkeä teoreettinen osuus, jonka jälkeen mahdollistettaisiin koulutettavien keskinäinen keskustelu. Kouluttajien tulisi huolehtia, että molemmat osuudet saavat riittävästi aikaa. Koulutuskerran keston pidentäminen esimerkiksi puolella tunnilla voisi lisätä merkittävästi keskustelulle mahdollistettua aikaa. Toisaalta se tuskin veisi liikaa aikaa koulutettavan illasta, koska hän on jo joutunut sen varaamaan koulutuskerralle. Koulutusta voisi pidentää ainakin yhdellä kerralla, jotta ehdotettu pelkkään tutustumiseen varattu aika voitaisiin toteuttaa. Tähän kertaan olisi hyvä saada myös ammattilaistyöparit mukaan, jotta vertaisryhmän ohjaajat voisivat tavata ja keskustella myös heidän kanssaan. Näin ammatilliset ja vertaisryhmän ohjaajat oppisivat tuntemaan toisiaan, eikä siihen tarvitsisi enää varata niin paljon aikaa suunnitteluvaiheessa. Lisäksi he voisivat keskustella toistensa vahvuuksista ja heikkouksista ryhmän ohjaamisissa, jotta molempien vahvuudet voitaisiin hyödyntää. Esimerkiksi vertaisryhmän ohjaajan erityistä asiantuntemusta tai tietämystä voi hyödyntää joissain aihepiireissä.

Työparityöskentely ei ollut täysin ongelmatonta. Kun kaksi vierasta ihmistä laitetaan yhtäkkiä toistensa kanssa työskentelemään, on haastavaa löytää yhteinen tapa toimia. Tällaisessa tilanteessa tätä hankaloittaa vielä se, että tilanne on uusi sekä ammatilliselle että vertaisryhmän ohjaajalle. Ammatillainen on tottunut vetämään ryhmiä toisen ammatillaisen kanssa ja vertaisryhmän ohjaajalle ryhmän vetäminen voi olla kokonaan uusi asia. Yhteistä, molemmille sopivaa yhteistyötapaa ei välttämättä löydy. Näin oli käynyt myös muutamalle vastaajalle, sillä he olivat kokeneet jääneensä taka-alalle. Koulutuksen aikana järjestettävä tapaaminen voisi lisätä roolien selkiytymistä. Rooli selvästi selkeytyy kokemuksen kautta. Sitä tulisi painottaa jo koulutuksessa, mutta myös toiminnan aikana. Roolit tulisi olla keskeinen teema työnohjauksessa, jossa siitä voitaisiin yhdessä puhua. Näin rooliristiriitojen puheeksi ottaminen voisi madaltua. Työnohjaus tulisi ajoittaa niin, että se hyödyttää kaikkia osallistujia. Sitä ei voida hyödyntää kokemusten jakamisessa ja rooliristiriitojen selvittämisessä, jos ohjauskerat ovat jo tehty. Työnohjauksen merkitys vapaaehtoistyössä on merkittävä, sillä sen avulla voidaan motivoida ja sitouttaa ihmisiä toimintaan. Vapaaehtoisten toimijoiden jaksamisesta huolehditaan, kun heillä on paikka purkaa ja jakaa asioitaan. Työnohjaus on siis lähes ehdoton edellytys tällaiselle toiminnalle, jos sen halutaan olevan mahdollisimman onnistunutta.

Vertaisryhmän ohjaajat jakoivat kokemuksiaan perhevalmennusryhmien vanhemmille. Heidän kokemuksensa olivat tuoneet erityisesti konkreettista apua vanhemmille. Perhevalmennuksen tarkoitus on sekä olla ennaltaehkäisemässä ongelmia että puuttua niihin mahdollisimman varhain. Nämä vertaistuen muodostumisen kokemukset mahdollistavat juuri ne tavoitteet, jotka ovat perhevalmennuksen taustalla. Kun vanhempia autetaan ja tuetaan mahdollisimman varhain, voidaan välttyä isommilta ongelmilta. Toinen lapsiperheen vanhempi voi ymmärtää erit-

täin hyvin ne tilanteet, joita vanhempi joutuu kokemaan. Toisen antamat käytännön neuvot voivat helpottaa arkea, ja tuki tuo tunteen, ettei ole ongelmansa tai asiansa kanssa yksin. Näin ollen vanhempien välistä vertaistukea tulisi entisestään vahvistaa perhevalmennuksissa. Vertaisryhmän ohjaajat kokivat myös, että he voisivat kehittää itseään edelleen kokemusten jakajana. Tärkeänä päämääränä on saada vanhemmat verkostoitumaan keskenään.

Toiminnan merkitystä vertaisryhmän ohjaajan näkökulmasta ei voida vähätellä. Se toi erityistä jaksamista myös heidän arkeen. He saivat irrottautua arjesta vertaisryhmän ohjaajana toimiessa. He kokivat, että toiminta oli kasvattanut heitä paljon, itsevarmuus oli lisääntynyt ja oma vanhemmuus vahvistunut. Nämä seikat myös varmasti motivoivat jatkamaan toimintaa. Näiden kokemusten avulla voidaan varmasti löytää myös keinoja motivoida mahdollisia tulevia koulutettavia. Jatkotutkimusaihe voisi olla, miten motivoida uusia ohjaajia.

Tutkimustulosten perusteella voin todeta, että vertaisryhmän ohjaajat ovat saaneet toiminnan kautta voimavaroja heidän arkeensa. Lisäksi toiminta auttaa ohjaajien näkökulmasta tarkasteltaessa perhevalmennuksessa käyneiden lapsiperheiden arkea. Ohjaajina toimineet vanhemmat kokevat toiminnan mielekkääksi, kun he saavat olla siinä osallisena. Lisäksi vertaistukea muodostuu niin perhevalmennus- kuin koulutusryhmässä. Helsingin perhevalmennuksen tavoitteita voitaisiin toteuttaa tehokkaasti tällaisen toiminnan kautta, sillä siihen vaadittavat resurssit ovat melko pienet. Saadut kokemukset ovat kuitenkin merkittäviä. Ensinnäkin toivottavaa olisi, että Helsingin kaupunki rahoittaisi toimintaa, jotta se voisi jatkua. Vertaisryhmän ohjaajien hyödyntäminen voidaan nähdä myös valtakunnallisesti tärkeänä asiana, koska kuntien edellytetään järjestävän vanhempainryhmätoimintaa sisältävää perhevalmennusta.

Yhteistyökumppanilta Ulla Lindqvistilta saamani palautteen mukaan opinnäytetyöni on tarpeellinen ja hyödyllinen sekä perhevalmennuksen että perhevalmennuksen vertaisohjaajatoiminnan näkökulmasta. Työni on käyttökelpoinen toimintaa kehitettäessä. Tutkimustulokset ovat mielenkiintoisia ja ne kiinnostavat erityisesti siksi, että vertaistukea on tutkittu vähän ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. Opinnäytetyö on luvattu toimittaa myös Sosiaali- ja terveysministeriöön kehittämispäällikölle, joka vastaa Perhekeskustoiminnan kehittämisestä Suomessa. Lindqvist toivookin, että työni edesauttaisi toiminnan jatkamista. (Lindqvist 2011.)

Osallistuin itse koulutukseen, sillä minua kiinnosti perheiden parissa työskentely. Motivoiduin siitä, että voin hyödyntää koulutusta ja toimintaa opinnoissani ja ammatillisessa kehittymisessä. Erityisesti halusin saada kokemusta ryhmän ohjaajana toimimisesta. Motiivini poikkesivatkin melko paljon muista kouluttautuneista. Koulutus vahvisti aiemmin opittuja asioita, mutta käsitteli asioita vertaisryhmän ohjaajan näkökulmasta. Erityisesti koin oppivani erilaisista toiminnallisista työmenetelmistä, joita koulutuksessa käytettiin. Ehkä muista hieman poiketen itselleni tapaamiskertojen suunnittelu oli itsestään selvää, eikä oma rooli vertaisryhmän oh-

jaajana aiheuttanut minulle epäselvyyksiä. Huomaan, että minun kokemukset vertaistuesta ja sen muodostumisesta vastaavat muiden vertaisryhmän ohjaajien ajatuksia. Sekä koulutuksen että toiminnan kautta ymmärrän entistä paremmin omaa lapsiperhe-elämääni. Koen myös iloa siitä, että sain jakaa kokemuksia muiden vanhempien kanssa. Vaikka olin itse yksi vertaisryhmän ohjaaja, sain tutkielmani kautta vielä syvempää ymmärrystä aiheelle. Työni viitekehyyseen perehtyessäni opin, mitkä tavoitteet ovat sekä perhevalmennustoiminnan että vertaisryhmän ohjaajien toimimisen takana. Sen sijaan tutkimuksen kautta opin, kuinka erilaisia kokemuksia vertaisryhmän ohjaajat saivat ja kuinka erilaiset motiivit ja taustat heillä olivat. Toisaalta heillä oli taustalla paljon myös yhdistäviä tekijöitä.

Olen syventynyt opinnoissani lapsen ja perheen hyvinvoinnin vahvistamiseen. Voin todeta, että tämä opinnäytetyö on syventänyt opintojani edelleen erityisesti ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Tutkielmassani käytettyyn teoriaan perehtyessä opin, mitä vertaistuki todella merkitsee lapsiperheille ja miten se vaikuttaa perheiden hyvinvointiin. Erilaiset tutkimukset ja projektit avasivat tätä parhaiten. Jouduin myös itse pohtimaan, onko vertaisuuden hyödyntäminen tarpeellista ammatillisuuden rinnalla. Ilman tätä opinnäytetyön aihetta en luultavasti olisi osannut pohtia asiaa tältä kannalta tai ainakaan asiaan syventyminen ei olisi ollut yhtä perusteellista. Mielestäni vertaistuki merkitsee niin paljon useimmille ihmisille, että tulevana sosiaalialan ammattilaisena minun tehtävänä on mahdollistaa vertaistuen syntyminen ja toisaalta kannustaa osallistumaan jo olemassa oleviin vertaisryhmiin. Voin myös kannustaa vertaisryhmän ohjaajaksi, kun huomaan, että jollakin ihmisellä olisi paljon annettavaa. Se vahvistaisi myös asiakkaan eheytymistä. Tämä ei koske vain juuri tämän tyyppistä vertaistointia, vaan erilaisia aihepiirejä omaavia vertaistointiminnan muotoja. Olisiko muita uusia osaluokkia, joissa vertaistukea voitaisiin hyödyntää ennaltaehkäisevästi?

Opinnäytetyöprosessi on opettanut paljon minusta itsestäni ihmisenä. Opinnäytetyöprosessi on sisältänyt erilaisia vaiheita, joista toiset ovat olleet helpompia kuin toiset. Ryhmähaastattelutilanne oli minulle täysin uusi ja hieman jopa jännitin sitä etukäteen, sillä haastattelutilanteen kehittymistä ei voinut ennakoita. Ryhmä oli erittäin keskustelevalta, joten varsinaisesti en joutunut heitä aktivoimaan. Tilanteen hallintaan joutui tietoisesti keskittymään koko ajan, sillä hieman hiljaisemmille osallistujille täytyi kohdentaa kysymyksiä. Lisäksi keskustelut välillä poikkesivat huomattavasti käsiteltävästä aiheesta, jolloin jouduin keskeyttämään keskustelun. Toisaalta täytyi miettiä koko ajan sitä, ettei itse vaikuttaisi liikaa keskustelun etenemiseen. Ryhmähaastattelu kehitti erityisesti ryhmän ohjaustaitoa sekä kykyä huomioida hiljaisimmatkin, joka on toisaalta myös kehittämistarpeeni edelleen. Tämän kokemuksen myötä sain varmasti uusia vinkkejä mahdollisiin tuleviin ryhmätilanteisiin. Sen sijaan aineiston litterointi oli erittäin työläs prosessi, jonka aikana teki mieli luovuttaa. Sitkeydellä tein työni huolellisesti loppuun ja pian huomasin, että olin selvinnyt kyseisestä vaiheesta. Huomasin, millainen työskentely on minulle vaikeaa, mutta toisaalta opin, mitkä ovat parhaat keinot selvittää

haastavista hetkistä. Toisaalta olen huomannut, millaista oppimista voi tapahtua. Yli puolet tutkimusprosessin ajasta pohdin perhevalmennuksen sijoittumista sekä sosiaalialalle että terveysalalle, jota minun oli aluksi vaikea hahmottaa. Kun viimein ongelma ratkesi, saatoin huomata, millainen merkitys on prosessoida joitakin asioita pitkään. Tämä on hyvä muistaa myös työelämässä. Joidenkin muutosten ja uusien asioiden ymmärtäminen ja oppiminen voi vaatia prosessointia, joka vaatii myös ajatusten jakamista toisten sosiaalialan ammattilaisten kanssa.

Itsenäinen työskentely oli minulle haaste, sillä opinnoissani olen tottunut ryhmitöihin. Lisäksi työskentely sosiaalialan työkentällä on sisältänyt paljon tiimityöskentelyä. Opinnäytetyö oli pitkäkestoinen prosessi ja monesti kaipasin, että työn olisi voinut jakaa toisen opiskelijan kanssa. Onneksi sain kuitenkin jakaa monet kysymykset ja pohdinnat opiskelijakavereiden ja ohjaavan opettajan kanssa. Heidän kanssaan käydyt keskustelut vahvistivat oppimistani. Eri-tyisesti tietyt tutkimusvaiheet kuten suunnittelu, toteuttaminen ja analysointi olivat erittäin opettavaisia, sillä ne sisälsivät paljon uusia tilanteita. Jouduin tekemään tutkimuksen aikana paljon erilaisia päätöksiä liittyen käytännön asioihin tai eettisiin näkökohtiin. Ne vahvistivat eettisten toimintamallien ymmärtämistä, itsevarmuuttani uusien tilanteiden edessä sekä samalla ne kehittivät ongelmanratkaisukykyäni. Kyky työskennellä itsenäisesti vahvistui ja luottamus omiin ratkaisuihin kasvoi. Koen, että nämä ovat tärkeitä ominaisuuksia sosiaalialan ammattilaiselle, sillä työ vaatii myös itsenäisiä ratkaisuja ja niistä vastuunottoa.

Lähteet

Painetut lähteet

Alitolppa -Niitamo, A., Moallin, M. & Novitsky, A. 2008. Monikulttuuriset vertaistuenryhmät. Ohjaajan opas. Ryhmämalli pikkulapsiperheiden vanhemmille. Väestöliiton kotipuu. 2. muuttamaton painos. Topnova.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Alatalo, J. & Raine, V. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: WS Bookwell.

Euroopan komissio. 2011. Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuosi. Työllisyys ja sosiaaliset oikeudet 06/01/2011. Viitattu 23.10.2011.

http://ec.europa.eu/news/employment/110106_fi.htm

Faurie, M. & Kallioma -Puha, L. 2010. Jääkaappi, osoite vai sukuside? Perheen määritelmät sosiaalilainsäädännössä. Teoksessa Hämäläinen, U. & Kangas, O. (toim.) Perhepiirissä. Sastamala: Vammalan Kirjapaino.

Fingeld- Connett, D. 2005. Clarification of Social Support. Journal of Nursing Scholarship Vol. 37(1), 4-9.

Haapio, S., Koski, K., Koski, P. & Paavilainen, R. 2009. Perhevalmennus. Porvoo: Ws Bookwell.

Hakkarainen, P. & Syrjänen, K. 2004. Vapaaehtoistoiminta. Teoksessa Hakkarainen, P. (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäen kirjapaino.

Hanna, B. A., Edgemont, G., Jackson, C. A. & Newman, S. The importance of first time parent groups for new parents. Practise Article. Nursing and Health Sciences 4, 209-214.

Hallitusohjelma 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007. Helsinki: Edita Prima. Viitattu 5.3.2011.

[http://www.vn.fi/tietoarkisto/aiemmat-](http://www.vn.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf)

[hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf](http://www.vn.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf).

Helsingin kaupunki. 2011. Lapsiperheiden kotipalvelu ja varhainen tuki. Sosiaalivirasto. Viitattu 13.9.2011.

http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Perheiden+palvelut/palvelut/varhainen_tuki

Helsingin kaupunki, Terveyskeskus. 2010. Perhevalmennus. Viitattu 31.1.2011.

http://www.hel.fi/hki/terke/fi/Terveyspalvelut/Neuvolapalvelut/_itiysneuvolapalvelut/Perhevalmennus

Helsingin kaupunki. 2008. Perheiden varhainen tuki käytännössä. Sosiaalivirasto. Viitattu 13.9.2011.

http://www.hel.fi/wps/portal/Sosiaalivirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Sosv/fi/Hankkeet/Kehitt_mispalvelu/Lapaset%20perheverkosto/kehi_lapaset_varhainentuki

Hakkarainen, P. & Syrjänen, P. 2004. Vapaaehtoistoiminnan merkitys vapaaehtoiselle. Teoksessa Hakkarainen, P. (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Kansalaisareena ry. Riihimäen kirjapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

- Häggman-Laitila, A., Ruskomaa, L. & Euramaa, K-I. 2000. Varhaista tukea lapsiperheille. Kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto & Raha-automaattiyhdistys. Käpylä Print.
- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Yeung, A.B. & Nylund, M. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Jantunen, E. 2010. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila- Oikkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Riika, Latvia: Livonia Print.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita Prima.
- Järvinen, R., Nordlund, A. & Taajamo, T. 2006. Vertaisryhmän ohjaajakoulutus. Kouluttajan opas. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Miktor.
- Kuuskoski, E. 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat, Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanalla. Juva: WS Bookwell.
- Lindqvist, U. (toim.) 2008. Varhainen tuki - kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Oppaita ja työkirjoja 2008: 7. Paintek Pihlajamäki. Viitattu 17.8.2011. <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f40baf004a176e1293d9fb3d8d1d4668/VarhTukiNETTI.pdf?MOD=AJPERES>
- Litmala, M. 2003. Näkökulmia perheeseen ja perhelainsäädännön muutostarpeisiin. Oikeus 2003 (32); 2: 119-135.
- Metsämuuronen, M. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Munnukka, T. & Kiikkala, I. 2001. Virtuaalihiliekkaatikko. Äitien kokemuksia Internetin postituslistoista arjen apuna. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001): 6.
- Mäenpää, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.
- Mönkkönen, K. 2005. Toiminnallinen vaikuttaminen, Maallikkous vuorovaikutuksen energialähteenä. Teoksessa Yeung, A.B. & Nylund, M. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Mykkänen- Hänninen, R. 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Yliopistopaino.
- Niemistö, R. 2007. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere: Tammer- Paino.
- Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Yeung, A.B. & Nylund, M. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Perhevalmennuksen käsikirja. Monitoimijaisen perhevalmennuksen kehittäminen. Viitattu 31.1.2011. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/0e82ea004a179dbca67cee3d8d1d4668/Perhevalmennuksen_kasikirja07.pdf?MOD=AJPERES

Pietilä- Hella, R. 2010a. Tuntemattomista vertaistuttaviksi. Erikoisäitien ja - isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyöppisessä perhevalmennuskokeilussa. Diakonia- ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 29. Tampere: Juvenes Print.

Pietilä- Hella, R. 2010b. Perhevalmennus äitien kohtaamispaikkana. Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila- Olkkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Riika, Latvia: Livonia Print.

Pietilä- Hella, R. & Viinikka, A. 2006. Kumppanuus kannattaa. Verkostot voimavarana uudessa perhevalmennuksessa. Raportti Espoon kaupungin ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kumppanuushankkeesta. Helsinki: Savion Kirjapaino.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 11.10.2011.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_2.html

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen, Toimintajohjelma 2007-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007: 17. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 5.3.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3584.pdf&title=Seksuaali__ja_lisaantymisterveyden_edistaminen_fi.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004a. Suuntaviivat lastenenuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille. Julkaisuja 2004: 13. Helsinki: Edita Prima.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004b. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena, opas työntekijöille. Oppaita 2004: 14. 2. painos. Helsinki: Edita Prima.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2003. Valtioneuvoston periaatepäätös sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi. STM esitteitä 2003:5. Viitattu 17.2.2011.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/sosiaaliala/sosiaalialaturvaaminen.htm>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2001. Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015- kansanterveysohjelmasta. Julkaisuja 2001:4. Helsinki. Viitattu 25.8.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-6214.pdf

Sosiaaliportti. 2008. Perhekeskus - perheiden kohtaamispaikka ja toimijoiden verkosto. Viitattu 5.3.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/Page/fca86985-c592-4f7c-b400-4df97a8c9ccd.aspx>

Syrjänen, K. 2004. Vapaaehtoisten työnohjaus. Teoksessa Hakkarainen, P. (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäen kirjapaino.

Tarkka, M-T.1996. Äitiys ja sosiaalinen tuki. Acta Universitas Tamperensis. ser. A vol. 518. Tampereen yliopisto. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Tilastokeskus. Perhe. Viitattu 28.9.2011.
<http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>

Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun. 2010. 2009-2010 Väliraportti. Viitattu 5.3.2011.
http://www.lapsenaani.fi/materiaalit/TUKEVASTI%20v%C3%A4liraportti%206_2010.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Livonia Print.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausten käsitteleminen. Viitattu 15.10.2011.

http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/kaytanto.html

Valtioneuvosto. 2007. Terveyden edistäminen, Hallituksen politiikkaohjelma. Viitattu 2.4.2011.

<http://www.vn.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/terveys/ohjelman-sisaeltoe/fi.pdf>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. 28.5.2009. 380/2009.

Vanhanen -Silvendoin, S. 1996. Äitien vuorovaikutusryhmät. Teoksessa Matthies, A- L, Kotakari, U. & Nylund, M. (toim.) Välittävät verkostot. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Viinamäki, L. 2007. Triangulatiivisen tutkimusastelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Viitala, R., Kekkonen, M. & Paavola, A. 2008. PERHE- hankkeen loppuraportti, perhekeskustoiminnan kehittäminen. Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2008:12. Helsinki: Yliopistopaino.

Viitala, R. & Saloniemi, R. 2005. Perhe - hanke, Perhepalvelujen kumppanuusohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005:4. Viitattu 17.2.2011.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3823.pdf&title=Perhe_hanke__Perhepalvelujen_kumppanuusohjelma_fi.pdf

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: Wsoy.

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 212. Jyväskylä: ER-Paino.

Julkaisemattomat lähteet

Haastattelu.2011. Ryhmähaastattelu. 5.5.2011.

Klen, I., Lindqvist U., Manninen, S. & Mäkinen, A. 2009. Lapaset perheverkosto - hanke 2005-2008, Loppuraportti. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto: Selvityksiä 3/2009.

Kysely. 2011. Kysely vertaisryhmän ohjaajana toimimisesta. 5.5.2011.

Lindqvist, U. 2011. Palautteesta. Vastaanottaja Hämäläinen, T. 10.11.2011 (Viitattu 15.11.2011). Yksityinen sähköpostiviesti.

Lindqvist, U. 2010. Perhevalmennuksen vertaisryhmänohjaajakoulutus vanhemmille syksyllä 2010. Tiedote 4/2010.

Tiedote 8/2010. Perhevalmennuksen vertaisryhmänohjaajakoulutus vanhemmille syksyllä 2010.

Liitteet

Liite 1 Teemahaastattelurunko

Koulutus

Mitä hyötyä/hyvää koulutuksessa oli?

Mitä asioita olisi erityisesti täytynyt korostaa koulutuksessa?

Mitkä asiat mielestänne eivät olleet niin merkityksellisiä koulutuksessa?

Miksi vertaisryhmän ohjaajakoulutus tulisi/ ei tulisi järjestää uudelleen?

Miten koulutus tulisi järjestää uudelleen?

Toiminta

Mikä yllätti vertaisohjaajana toimimisessa positiivisesti tai negatiivisesti?

Miten koitte vertaisohjaajana toimimisen? (voimaannuttava - rankka, negatiivisia - positiivisia kokemuksia)

Millainen työnjako teillä oli työparinne kanssa?

Miten koitte työparin kanssa toimimisen?

Miten hyödynsitte arviointilomaketta sekä työnohjausta?

Miksi itse haluaisitte/ ette haluaisi jatkaa vertaisohjaajana toimimista?

Mitä muuttaisitte toiminnassa?

Vertaistuki

Millaista kokemusten jakamista ryhmässä tapahtui?

Millaisia asioita itse jaoitte?

Mitä ryhmä antoi sinulle vanhempana?

Millaisia tunteita itse koitte?

Mihin asioihin kiinnittäisitte nyt enemmän huomiota?

Liite 2 Kysely

KYSELY VERTAISRYHMÄN OHJAANA TOIMISESTA

Voit vastata kyselyyn nimettömästi! Vastaukset tullaan käsittelemään luottamuksellisesti.

Jos kirjoitukselle varattu tila ei riitä, voit jatkaa paperin toiselle puolelle.

Kuinka monta ohjausta olet tehnyt? _____

Kuinka montaa eri ryhmää olet ohjannut? _____

Kuinka monta ohjausparia sinulla on ollut? _____

Mitä mielestäsi tarkoittaa vertaistuki ja vertaisohjaaja?

Mitä vertaisryhmän ohjaajakoulutus ja vertaisryhmän ohjaajana toimiminen on merkinnyt sinulle?

Miten koit työparin/työparien kanssa toimimisen?

Millaisia tunteita ohjaustilanteet herättivät sinussa?

Mihin asioihin olit tyytyväinen koulutuksen ja ohjaustoiminnan osalta?

Mihin asioihin et ole tyytyväinen koulutuksen ja ohjaustoiminnan osalta?

Miksi haluaisit tai et haluaisi jatkaa vertaisryhmän ohjaajana toimimista?

Liite 3 Kutsu

Hyvät perhevalmennuksen vertaisryhmän ohjaajat!

Olen Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija ja teen opinnäytetyöni aiheesta: Vertaisryhmän ohjaajat perhevalmennustoiminnassa - kokemuksia ja kehittämissuhteita. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää teidän kokemuksia ja kehittämissuhteita, joiden perusteella koulutuksen järjestäneet tahot voivat arvioida ja kehittää vertaisryhmän ohjaajien koulutusta ja ohjaustoimintaa.

Teen tutkimukseni teille yhtä aikaa ryhmähaastatteluna. Tarkoituksena on keskustella vapaamuotoisesti keskeisistä teemoista. Tulen nauhoittamaan keskustelun, jotta voin käsitellä aineistoa myöhemmin. Lähetän teille myös sähköisesti kyselylomakkeen, johon toivon teidän vastaavan paperiversiona tutkimushaastattelupäivänä. Kyselylomakkeeseen vastataan nimettömästi.

Tutkimuksessani ei ole tule missään vaiheessa ilmenemään teidän henkilöllisyyttä, sukupuolta tai muuta tietoa, josta teidät voisi yksilöidä. Kaikki käsittelemämme asiat ovat luottamuksellisia ja tulen hävittämään keräämäni aineistot, kun olen saanut opinnäytetyön valmiiksi. Opinnäytetyön on tarkoitus olla valmiina joulukuun 2011 mennessä.

Yhteinen arviointitilaisuus on siis 5.5.2011 alkaen kello 13.00!

Toivottavasti suhtaudutte tutkimukseen avoimin mielin, sillä saatu tieto on arvokasta!

Jos teillä on lisäkysymyksiä, niitä voi esittää minulle:
tytti.hamalainen@laurea.fi tai 040 823 3096

Tervetuloa loppuarviointiin!

Hyvää kevättä toivottaen,

Tytti Hämäläinen